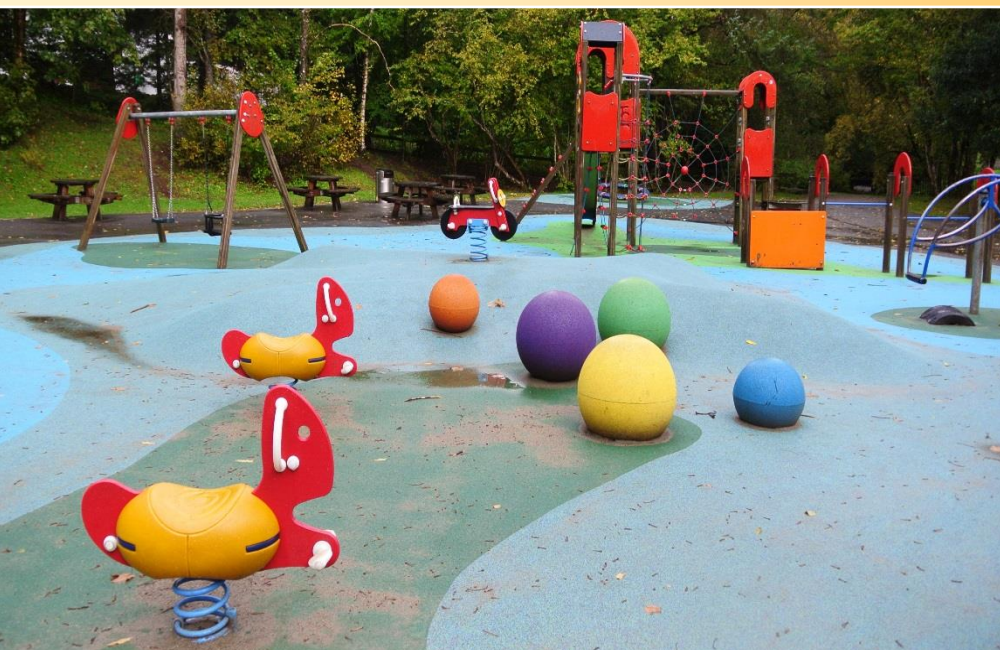

FORVALTNINGSREVISJON AV
**GRØNTOMRÅDER OG
LEKEPLASSER**

SANDNES KOMMUNE
JANUAR 2015

INNHOOLD

Denne rapportens målgrupper er kontrollutvalget, andre folkevalgte, formelt ansvarlige i administrasjonen og utførende fagfolk i administrasjon. Rapporten er et offentlig dokument og skal være tilgjengelig også for media og andre interesserte. Behovene varierer, men her er en leserveiledning med to nivåer for hvor dypt rapporten kan behandles:

1. Innholdsfortegnelsen, sammendraget og rådmannens kommentarer
2. Hovedrapporten med innledning, fakta og vurderinger, samt vedlegg

Innhold.....	3
Sammendrag	4
Rådmannens kommentar	7
Rapporten	9
1 Innledning	11
1.1 Formål og problemstillinger	11
1.2 Revisjonskriterier og metode.....	11
2 Faktabeskrivelse.....	13
2.1 Intern organisering, planer og økonomi	13
2.2 Vedlikehold av lekeplasser og sikkerhet på lekeplasser.....	17
2.3 Vedlikehold av grøntområder	28
2.4 Barnas representant	31
2.5 Sanering av lekeplasser	33
2.6 Årsaker til saneringen av lekeplasser	39
2.7 Bydelsutvalgenes rolle i saneringen og oppgraderingen	41
Vedlegg	43

SAMMENDRAG

Hovedbudskap:

- Sandnes kommune har ca. 174 kommunale lekeplasser.
- Etter vedtak i bystyret og utvalg for tekniske saker skal 80 lekeplasser saneres.
- Kommunen gjennomfører sikkerhetskontrollen av lekeplassen på en god måte, med det anses etter vår vurdering ikke tilstrekkelig å gå over til å gjennomføre den annet hvert år.
- Det gjennomføres ikke forebyggende vedlikehold av lekeutstyret i tråd med regelverk, og alvorlige feil som avdekkes gjennom sikkerhetskontrollen av lekeplassutstyret blir ikke rettet.
- Kommunens HMS-rutiner for å forebygge og begrense helseskadelig virkning av lekeapparater/lekeplassutstyret er mangelfulle.
- Etter vår vurdering vil det være riktig å si at Sandnes kommune sin sanering av lekeplasser ikke er i tråd med intensjonene bak plan- og bygningsloven, kommuneplanens arealdel og gjeldende reguleringsplaner.
- Barnerepresentanten og bydelsutvalget har ikke blitt involvert i saken med å sanere og oppgradere lekeplassene.

Funn:

Formålet med dette prosjektet har vært å vurdere kommunes arbeid med vedlikehold av grøntområder og kommunale lekeplasser, herunder sanering av lekeplasser. Prosjektet tar ikke for seg lekeplasser på skoler og barnehager.

Vedlikehold av lekeplasser og sikkerhet på lekeplasser

Sandnes kommunes avdeling bymiljø har en rammeavtale med bydrift som regulerer hvilket vedlikehold det skal være på lekeplasser. Så langt vi har kunnet avdekke, er vedlikeholdet i tråd med den interne rammeavtalen, men det betyr ikke at vedlikeholdet er tilstrekkelig. Innholdet i rammeavtalen for lekeplasser dekker ikke de krav som er til vedlikehold av lekeplassutstyr. Sandnes kommune har ingen systemer som kan sørge for at det blir kartlagt hvilket vedlikehold som det ifølge produktveiledningen kreves for lekeplassutstyret.

Sandnes kommune har en grundig dokumentasjon på hvordan situasjonen for den enkelte lekeplass er, og sikkerhetskontrollen gjennomføres på en god måte. Det er kun lekeapparater med feil som kan være fare for liv som blir rettet, mens en del alvorlige feil som kan føre til varig skade, ikke blir rettet. Dette er ikke i tråd med forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr. Kommunen har ikke rutine for å «kvittere ut» de feilene som rettes opp etter sikkerhetskontrollen.

Forut for vedtaket om reduksjon i sikkerhetskontroller ble det ikke gjennomført en skriftlig risikovurdering, slik kravet er i forskrift om systematisk helse, miljø og

sikkerhet. På bakgrunn av tilstanden til de kommunale lekeplassene og manglende vedlikehold av lekeplassutstyr, er Rogaland Revisjon IKS av den oppfatning at det ikke er forsvarlig å kun gjennomføre sikkerhetskontroller annet hvert år. Det kan her være nødvendig å understreke at en kontroll i seg selv ikke bedrer situasjonen, men den må følges opp med retting av de feil som oppdages.

Kommunen har ingen skriftlig rutine for gjennomføring av sikkerhetskontrollen, oppfølging av feil, forebygging av feil og vedlikehold av de kommunale lekeplassene.

Vedlikehold av grøntområder (parker)

Selv om bymiljø får økt areal som de får ansvar for, er det ikke noe automatikk i at det følger med mer midler til dette arbeidet. Sandnes kommune har en rammeavtale for grøntarealer som de i utgangspunktet følger. Når mye av budsjettet er brukt for eksempel til opprydning av trær etter storm, kan dette gå ut over andre områder i rammeavtalen.

Barnas representant

Revisjonen kan ikke se at Sandnes kommune har involvert barn og unge eller deres representanter, barnerepresentanten og Sandnes unge bystyre, i forbindelse med prosjektet som går på sanering og oppgradering av lekeplassene. Revisjonen stiller spørsmål ved om ikke brukerne av lekeplassene burde ha vært involvert i prosjektet, særlig når det er barn og unge som berøres av disse planene. At saken er blitt behandlet i utvalg for tekniske saker og ikke i planutvalget, burde ikke være til hinder for dette.

Sanering av lekeplasser

Sikkerhetskontrollen i Sandnes kommune avdekket i 2012 at kommunen hadde mange lekeplasser som ikke tilfredstilte kravene i standard NS 1176 og forskrift om sikkerhet av lekeplassutstyr. Det ville være uforsvarlig og brudd på regelverket dersom kommunen ikke gjorde noe med lekeplassutstyret.

Kommunen er godt i gang med arbeidet med sanering av lekeplasser. Kommunen har oppgradert tolv lekeplasser, men har avveket noe fra den opprinnelige listen over hvilke lekeplasser som skulle oppgraderes. Dette innebærer at Stangeland bydel ikke har eller får en oppgradert lekeplass. Dette er ikke i tråd med intensjonen om at alle bydeler skal ha en til to oppgraderte lekeplasser.

I saken som ble lagt frem for kommunestyret 23.10.12, anslo kommunen at det ville koste ca. kr 800 000 å opprettholde sikkerheten på gjenværende utstyr.

Revisjonens inntrykk er at Sandnes kommune har gjort lite for å ivareta sikkerheten på gjenværende lekeplasser.

Årsaker til sanering av lekeplasser

Sandnes kommune har ansvar for sikkerheten på de kommunale lekeplassene, og det ville vært uforsvarlig å ikke gjøre noe med den aktuelle situasjonen. Årsaken til behovet for saneringen av lekeplasser henger nok sammen med flere forhold. Mye av det lekeplassutstyret som ble kjøpt inn i perioden 1998-2002, var av dårlig kvalitet. Kommunen har ikke hatt noe system for å drive forebyggende vedlikehold av lekeplassutstyret, og knappe ressurser har gjort at vedlikeholdet av lekeplassutstyret har blitt nedprioritert.

Bydelsutvalgenes rolle

Bydelsutvalgene har ikke vært involvert i prosessen med sanering eller oppgradering av lekeplassene, selv om de er et høringsorgan for politiske beslutninger som berører innbyggerne i området.

Rogaland Revisjon IKS anbefaler Sandnes kommune å:

- Rette de alvorlige feilene som er avdekket på lekeplassene.
- Vurdere om man skal gå tilbake til årlige sikkerhetskontroller.
- Etablere skriftlige og oppdaterte HMS-rutiner for å forebygge og begrense helseskadelig virkning ved bruk av lekeapparatene/lekeplassutstyret.
- Sørge for at det gjennomføres vedlikehold av lekeplassutstyret for å sikre at utstyrets sikkerhetsegenskaper opprettholdes i tråd med forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr.
- Vurdere hvordan man kan involvere barnerepresentanten og bydelsutvalgene i saker som gjelder barns lekemiljø.

RÅDMANNENS KOMMENTAR

Rådmannens kommentar – datert 07.01.2015:

«En gjennomgang av kommunens forvaltningspraksis er nyttig, det gir muligheter til å vurdere egne rutiner og arbeidsmetoder for så å bli bedre. Vi ser ut fra rapporten at det er behov for forbedring innenfor enkelte områder. Et område som utpeker seg er skriftlighet, det å kunne dokumentere hva som faktisk er gjort og hva som ligger til grunn for våre vurderinger og valg.

Dagens praksis med umiddelbart å rette opp alle A- feil på lekeplasser fortsetter. I løpet av våren 2015 vil også alle B-feil på fallunderlag (dette utgjør 90 % av B-feilene som ikke er reparert, de resterende er begynnende råteskader) bli rettet opp. Dette betyr økt ressursbruk til vedlikehold av lekeplasser. Det er gjennomført en ROS-analyse for å vurdere sikkerheten ved kommunens lekeplasser. Denne blir sett i sammenheng med fremtidig behov for vedlikehold. Bydelsutvalg og barnerepresentant skal være naturlige høringsinstanser i prosesser som angår barns lekemiljø.

Det er mange regler, normer, veiledninger og forventninger knyttet til drift av lekeplasser. Noen er ufravikelige, mens andre gir kommunen handlingsrom til selv å vurdere på hvilket nivå drift og vedlikehold skal legges ut fra en helhetlig vurdering. I en slik vurdering vil også økonomi være en medvirkende faktor.

«Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester» legges til grunn for kommunens drift og vedlikehold av lekeplasser. Denne loven har til formål å forebygge produkt som medfører helseskade. Norsk Standard vurderer «akseptabel risiko» og har som formål å «forhindrer ulykker som forårsaker invaliditet og dødsfall, og dernest redusere alvorlige konsekvenser av ulykkestilfeller som uunngåelig oppstår». Det vil alltid være en viss risiko forbundet med en lekeplass, praksis vil derfor være å redusere risiko mest mulig. Et fallunderlag i tråd med standarden vil ikke utelukke at et fall kan medføre alvorlig skade. Selv om alle kjente B-feil som gjelder fallunderlag nå rettes opp, er det viktig å være klar over at det fortsatt vil kunne skje fall som kan medføre alvorlig skade.

Det blir også anbefalt å gå tilbake til årlige sikkerhetskontroller. På lekeplassene blir det gjennomført en helhetlig sikkerhetskontroll det ene året og en visuell kontroll det andre året. Altså blir lekeplassene inspisert årlig. Og som Rogaland Revisjon skriver, Sandnes kommune har god oversikt over status på lekeplassene. Ved å forbedre skriftligheten og dokumentasjonen av det vi gjør gjennom å oppdatere HMS- rutiner og lage bedre prosedyrer for drift og vedlikehold, mener vi at dagens praksis også i framtida vil gi oss nødvendig informasjon til å kunne forvalte og drifte lekeplassene på en forsvarlig måte.

Vedlikehold a lekeplassutstyr som beskrevet i medfølgende produktveiledning tar utgangspunkt i å oppnå maksimal levetid for et produkt uavhengig av om dette er økonomisk hensiktsmessig eller nødvendig for å ivareta sikkerheten innenfor det som standarden krever. Sandnes kommune vil derfor måtte vurdere hva som er optimalt vedlikehold også vurdert opp mot totale kostnader i produktets levetid. Et malingsslitt stativ (men uten A eller B feil) vil kanskje ha en kortere

levetid enn et som blir malt årlig i tråd med produktveiledningen, men for kommunen vil det være mer kostnadseffektivt å skifte ut stativet noen år tidligere enn å bruke store ressurser på årlig vedlikehold.

Nye og bedre HMS-rutiner med krav til skriftlighet og dokumentasjon, sammen med økt ressursbruk for å fjerne feil som kan medføre alvorlig skade, vil medvirke til at sikkerheten ved lekeklassene i Sandnes kommune blir ivaretatt i tråd med regelverket. Økt ressursbruk på den enkelte lekeplass kan gjøre det nødvendig å vurdere ytterligere reduksjon i antall lekeplasser som skal vedlikeholdes i fremtiden.»

RAPPORTEN

1 INNLEDNING

1.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Med bakgrunn i gjeldende plan for forvaltningsrevisjon, bestilte kontrollutvalget i Sandnes kommune den 12.12.13 et forvaltningsprosjekt om grøntarealer og lekeplasser. Prosjektets formål er å vurdere kommunens vedlikehold av grøntområder og lekeplasser, herunder sanering av lekeplasser. Dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er avgrenset til å se på de kommunale lekeplassene, der kommunen eier både grunn og lekeplassutstyr. Lekeplassene i skoler og barnehager inngår ikke i prosjektet.

Det fremgår av kontrollutvalgets bestilling at følgende problemstillinger skal besvares:

- Hvordan fungerer kommunens vedlikehold av grøntområder og lekeplasser – organisering, planlegging, økonomi?
- Hvilken rolle har barnas representant i vedlikehold av lekeplasser og ved saneringen av lekeplassene?
- Er saneringen av lekeplassene i strid med plan- og bygningslovens bestemmelser?
- Er saneringen av lekeplassene i strid med kommunens reguleringsbestemmelser, kommuneplanen og andre arealplaner.
- Er saneringen av lekeplassene i tråd med kommunens vedtatte vedlikeholdsplaner? ¹
- Foretas saneringen av lekeplassene på grunn av vedlikeholdsetterslep og manglende vedlikeholdsmidler?
- I hvilken grad er bydelsutvalgene involvert i prosessen rundt sanering og oppgradering av lekeplasser?

1.2 REVISJONSKRITERIER OG METODE

Revisjonskriterier er krav eller forventninger som brukes for å vurdere funnene i undersøkelsene. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, for eksempel lovverk og politiske vedtak. I dette prosjektet er det utarbeidet revisjonskriterier med bakgrunn i følgende kriteriegrunnlag:

- plan og bygningsloven
- rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging
- forskrift om systematisk helse, miljø og sikkerhet
- forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr
- politiske vedtak
- kommuneplanen
- rammeavtaler mellom bymiljø og bydrift
- reelle hensyn

Kriteriene er nærmere spesifisert i det enkelte delkapittel.

¹ Denne problemstillingen utgår da det ikke i rammeavtalen for lekeplasser står noe om sanering. Vedlikeholdet vil bli grundig beskrevet i andre problemstillinger.

For å samle inn data har vi gjennomført intervjuer av elleve ledere og ansatte i Sandnes kommune. I tillegg har vi gjennomført dokumentgransking. Vi har benyttet observasjon som metode og vært ute på befaring på seks lekeplasser. En nærmere omtale av kildehenvisninger ligger i vedlegg 1.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare prosjektets formål og de problemstillinger kontrollutvalget etterspør.

2 FAKTABESKRIVELSE

2.1 INTERN ORGANISERING, PLANER OG ØKONOMI

2.1.1 STYRINGSdokumenter – POLITISK BEHANDLING – MÅLSETTINGER – PLANER

Bakgrunnen for dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er at det over flere år hadde vært manglende vedlikehold av kommunens lekeplasser. I sikkerhetskontrollen som kommunen gjennomførte i 2012, ble det avdekket at 70% av alt lekeutstyr som stod på de kommunale lekeplassene, burde saneres eller repareres i mindre eller større grad for at utstyret skulle tilfredsstillende gjeldende standarder og forskrift.

92% av lekeplassene hadde underlag som ikke var i henhold til regelverket.

Dette førte til at rådmannen den 23.10.2012 la frem en sak for bystyret som gjaldt konsekvenser av innsparingstiltak for kommunale lekeplasser. I saksframlegget skriver rådmannen følgende: *«en slik betydelig reduksjon i drift, har medført at tilstanden på mange lekeplasser nå er svært dårlig»*. Videre står det: *«for å hindre at lekeutstyr som er ødelagt og ikke godkjent står tilgjengelig for bruk, ønsker vi å opprette et prosjekt der vi kartlegger tilstanden på alle eldre lekeplasser og vurderer fjerning/sanering eller oppgradering der det er hensiktsmessig.»*

I saken fremgikk det at en antok at det var behov for å fjerne ca. 40 lekeplasser, noe som ville koste ca. kr 1 000 000, og i tillegg ble det anslått at kommunen trengte ca. kr 800 000 for å opprettholde sikkerheten på gjenværende lekeutstyr. I vedtaket fra bystyret den 23.10.12 står det: *«Bystyret ber om at det i økonomiplanprosessen vurderes innarbeidet kr 1.800.000 til et prosjekt der dagens lekeplasser blir kartlagt og oppdatert.»* I økonomiplanen for 2013-2016 ble det vedtatt å sette av kr 2 400 000 til prosjektet, fordelt med kr 600 000 per år.

Den 29.05.2013 vedtok utvalget for tekniske saker i saken «Kommunale lekeplasser-prioritering sanering/oppgradering» følgende utvalgskriterier som skulle legges til grunn i det videre arbeid med kommunale lekeplasser:

1. Lekeplassetthet
2. Lekeutstyrets mangfold og kvalitet
3. Lekeplassens bruksintensitet
4. Lekeplassens størrelse og kvalitet

På bakgrunn av vedtaket ble det utarbeidet en oversikt over hvilke lekeplasser som skulle saneres. Siden flere av lekeplassene var i dårligere stand enn det som var forventet, ble planen til Sandnes kommune å sanere 80 lekeplasser i perioden 2013 -2015. En orientering om status for prosjektet hvor det fremgikk at 80 lekeplasser ville bli sanert, ble lagt frem som sak for utvalget for teknisk saker 02.10.13. Oversikten over hvilke lekeplasser som er

sanert/skal saneres, er tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Kommunen er i gang med arbeidet med å sanere lekeplasser, noe som omtales nærmere i kapittel 2.5.1.

Som en del av prosjektet skulle Sandnes kommune oppgradere lekeplasser for å opprettholde sikkerheten på gjenværende lekeutstyr. I saken som ble lagt frem for utvalg for tekniske saker 29.05.13 vedrørende kommunale lekeplasser – prioritering sanering/oppgradering, står det: *«målet med prosjektet er å få store lekeplasser som er godt tilrettelagt for alle, har høy standard og varierte utfordringer er kostnadseffektive i drift og ligger godt fordelt i kommunen.»*

Bymiljø utarbeidet en liste over 15 lekeplasser som skulle oppgraderes, en til tre lekeplasser i hver bydel. Denne listen ligger tilgjengelig på kommunens nettsider og i tabell 7.

Kommuneplanen

I «Samfunnsdel - utvikling av samfunn og tjenester» i «Kommuneplan for Sandnes kommune 2011 – 2025» står det følgende om lekeplasser, i kapittel 2. «Barn og unges innspill til kommuneplanen»: *«Sandvedparken skal utvikles til en stille grønn lunge som knytter sentrum til naturområdene utenfor byen. Det skal knyttes ulike aktiviteter til parken: Lekeplasser, idrettsanlegg, ballbaner, et tempel med restaurant som en attraksjon for turister.»*

I kapittel 4. «Generelle plantema» står det: *«Offentlige bygg og anlegg skal utformes slik at de skaper tilhørighet og fellesskap, og gir tilgjengelighet for alle: – Tilgjengelighet til friområder, parker, lekeplasser og idrettsanlegg»*

I kommuneplanen 2011 - 2015 punkt 1.7, fremgår det at lekeplasser skal reguleres i samsvar med den til enhver tid gjeldende norm for lekeplasser og sikres opparbeidet i takt med utbyggingstempoet.

I kommuneplanens arealdel fra 2011 har Sandnes kommune utarbeidet en lekeplassnorm. Normen beskriver krav til ulike lekeplasser avhengig av om det er eneboligbebyggelse, småhusbebyggelse eller rekkehus- og blokkbebyggelse. Normen skiller mellom fire typer lekeplasser:

- a. Sandlekeplass - for mindre barn, ca. 120–150 m² og kapasitet 10 barn for 4–25 familieboliger. Maks. gangavstand 50 m.
- b. Kvartalslekeplass for større barn, ca. 2 000–3 000 m² og kapasitet 30 barn for 20–150 boliger. Maks. gangavstand 150 m.
- c. Ballfelt for de største barn, ca. 3 000–6 000 m² og kapasitet 10–20 barn for 100–450 familieboliger.
- d. Sentralt lekefelt for større barn ca. 6 000–7 000 m² og dimensjonert for 400–600

Kravene ovenfor er noe annerledes dersom det er eneboliger eller småhusbebyggelse som planlegges.

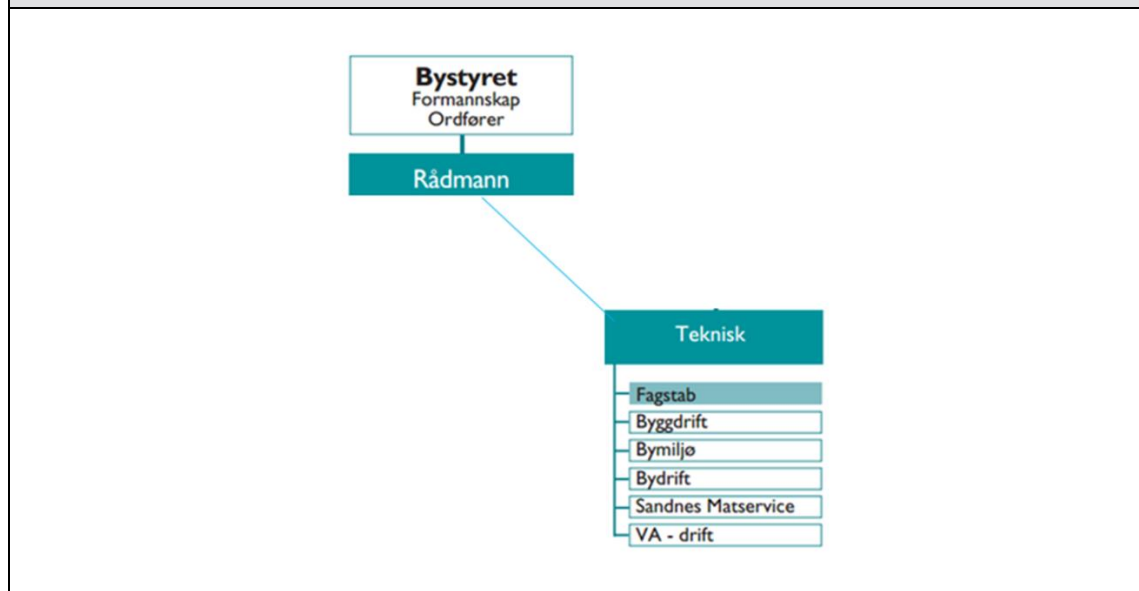
2.1.2 ORGANISERING

Tidligere hadde Sandnes kommune bestillerutfører modellen, hvor bydrift var regulert som en kommunalbedrift. Dette gikk kommunen vekk fra 01.01.14 og både bydrift og bymiljø ligger nå organisatorisk plassert under teknisk.

Bymiljø er organisert med seks avdelinger. Ansvar for grøntområder og lekeplasser ligger til avdelingen park og vei. Oppgavene til park og vei er knyttet til vei, trafikk, park, lekeplasser, gravlunder og kontroller av egne prosjekter. Bymiljø utfører ikke vedlikehold selv, men bestiller arbeid fra Sandnes bydrift og andre eksterne.

Bydrift er organisert i to avdelinger. Bydrift utfører arbeid for bymiljø og eiendom. Arbeidet utføres etter bestilling. Organisasjonskart er satt opp i figur 1.

Figur 1 – Organisasjonskart . Kilde: Sandnes kommunes nettside.

Ifølge Sandnes kommunes økonomireglement punkt 2.3.2 er det rådmannen som fordeler vedtatt netto rammebudsjett til hver resultatenhet innenfor hvert tjenestoområde ved budsjettårets begynnelse. Resultatenheten kan fritt omdisponere innenfor netto budsjetttramme. Både bymiljø og bydrift er egne resultatenheter, men bydrift har ikke eget budsjett for grøntarealer og kommunale lekeplasser, og får per i dag tilført budsjettmidler fra bymiljø

Rammeavtalen

Bymiljø og bydrift har frem til nå hatt rammeavtaler som styrer vedlikehold på kommunale lekeplasser, friområder og parker. På grunn av omorganisering hvor en gikk vekk fra bestiller-utfører modell, har Sandnes kommune ikke utarbeidet nye rammeavtaler for 2014, men inntil videre brukt avtalene for 2013. I rammeavtalen for lekeplasser står det nærmere

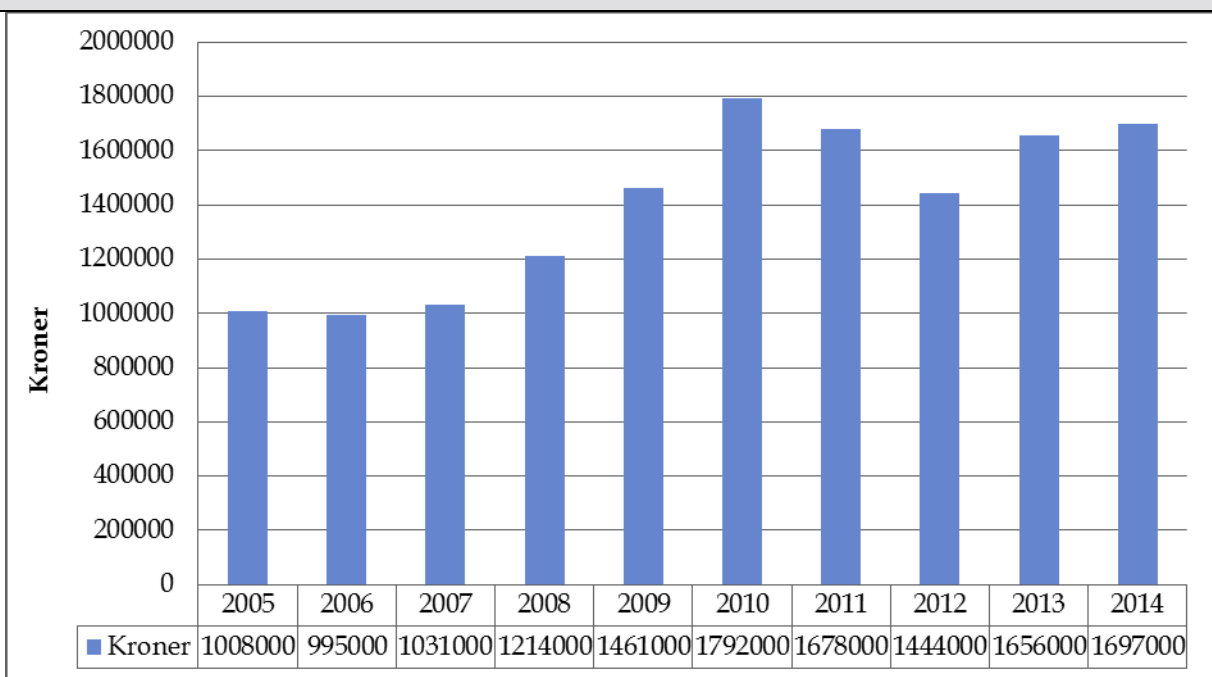
om hvordan de ulike lekeplassene skal vedlikeholdes, hvilke typer feil som skal rettes, og hvordan grønt arealet skal vedlikeholdes.

I rammeavtalen for parker og friområder med bydrift (vedlegg 3), står det nærmere om planlegging av planting, blomsterurner, trepleie, vegetasjonsrydding, parkutstyr, lekeutstyr, skateanlegg og spesialanlegg, sandvolleybaner og balløkker, fontener, avfallshåndtering.

2.1.3 ØKONOMI

I økonomiplanen for 2013-2016 ble det, som tidligere nevnt, vedtatt å sette av kr. 2.400.000 til prosjektet fordelt med kr. 600.000 per år. Det finnes flere grunner til at man startet prosjektet med sanering av lekeplasser. I bystyresak 139/12 behandlet 23.10.12 står det: «*en betydelig reduksjon i drift, har medført at tilstanden på mange lekeplasser nå er svært dårlig.*» Videre fremgår det: «*det er i dag veldig mange kommunale lekeplasser som ikke får nødvendig vedlikehold og for å hindre at lekeutstyr som er ødelagt og ikke godkjent står tilgjengelig for bruk, ønsker vi å opprette et prosjekt der vi kartlegger tilstanden på alle eldre lekeplasser*». Mye av lekeplassutstyret som ble kjøpt inn i perioden 1998-2002, var av god kvalitet ut fra datidens målestokk, men av dårlig kvalitet ut fra dagens standard. Kommunen har ikke hatt noe system for å drive forebyggende vedlikehold av lekeplassutstyret, og knappe ressurser har gjort at vedlikeholdet av lekeplassutstyret har blitt nedprioritert. Som vi kan se av figuren under, har driftsbudsjettet til lekeplasser de siste ti årene variert mellom i underkant av en million kroner og nesten 1,8 millioner kroner.

Figur 2 – Opprinnelig driftsbudsjett for perioden 2005 – 2014 på tjeneste 3351 Lekeplasser Kilde: Sandnes kommune.

Både i 2011 og 2012 ble budsjettet redusert. I 2013 og 2014 økte budsjettet, og bymiljø har i 2014 blitt tildelt kr 1 697 000 til lekeplasser. Dette skal dekke lovpålagt kontroll av

lekeplasser, vedlikehold av lekeplasser, reparasjon av feil på lekeutstyr, etterfylling av sand, stell av grøntareal og klipping av trær/busker i sikkerhetssonen, kjøring mellom lekeplasser og fordelte administrative kostnader. Selv om det har vært en økning i budsjettet, er kostnadene per arbeidstime høyere nå enn før.

Etter hvert som nye felt bygges ut, får kommunen flere lekeplasser som man skal ha ansvaret for. Det følger ikke med nye midler til dette. Som en vekstkommune vil Sandnes overta ansvaret for flere lekeplasser i årene fremover. Vår gjennomgang viser at kommunen gjennom flere mange år har brukt lite midler på å vedlikeholde lekeplassene. Det har blant annet ikke vært penger til å male lekeapparatene eller drive annet forebyggende vedlikehold som for eksempel etter stramming av skruer. Dette fremgår også av rammeavtalen mellom bymiljø og bydrift, hvor det ikke står nevnt noe om vedlikehold. I hovedsak blir vedlikeholdet som blir utført på lekeutstyret, tatt etter at sikkerhetskontrollen har avdekket feil. Dette er en medvirkende årsak til at lekeplasser nå må saneres.

I perioden 1998-2002 ble det bevilget 5,1 millioner kroner til oppgradering av lekeplasser, og Sandnes kommune kjøpte inn mange nye lekeapparater i tre. Disse lekeapparatene hadde 10-15 års garantitid. Et stort flertall av disse lekeapparatene har forfalt, og det er mange av disse lekeapparatene som er/skal bli fjernet. Siden vedlikeholdet fra kommunen har vært noe mangelfullt, er det grunn til å stille spørsmål om lekeapparatene kunne hatt lenger levetid dersom vedlikeholdet hadde vært bedre.

Leverandørene har gått mer og mer vekk i fra lekeutstyr i tre, og bruker i stedet lekeutstyr av aluminium eller plastikk. Disse materialene tåler i større grad å stå ute. Nå kjøper kommunen kun lekeapparater med 20 års garantitid. I 2013 kjøpte bymiljø inn lekeapparat/lekeutstyr for kr 524 831. Kommunen har ingen rammeavtale for dette, og dette ble ikke lyst ut på anbud. Det ble sendt en e-post til de største leverandørene som har lang garantitid på lekeutstyr med forespørsel om rabatter. Dette er ikke i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

2.2 VEDLIKEHOLD AV LEKEPLASSER OG SIKKERHET PÅ LEKEPLASSER

I denne delen skal vi fokusere på hvordan kommunens vedlikehold av lekeplasser er organisert og planlagt. For å kunne belyse dette, må vi trekke inn de krav det er til sikkerhet og se dette i sammenheng med vedlikeholdet som utføres.

2.2.1 VEDLIKEHOLD AV LEKEPLASSER

Regelverk:

Det er flere lover og forskrifter som regulerer krav til lekeplasser. Produktkontrollen har som formål å forebygge at produkter medfører helseskade (§ 1). Ifølge produktkontrollen skal den som innfører og bruker produkter som kan medføre virkning som nevnt i § 1, vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å forebygge og begrense slik virkning (§ 3).

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr stiller krav om at det ved innkjøp av utstyret skal følge en produktveiledning. Videre regulerer forskriften, ifølge § 16, krav til vedlikehold: *Den som anskaffer eller eier lekeplassutstyr er ansvarlig for jevnlig ettersyn og nødvendig vedlikehold, slik at utstyrets sikkerhetsegenskaper opprettholdes.*

Sandnes bymiljø har inngått en rammeavtale for kommunale lekeplasser med bydrift.

Revisjonskriterier:

- Kommunen følger rammeavtalen for kommunale lekeplasser.
- Kommunen gjennomfører vedlikehold av lekeutstyret for å sikre at utstyrets sikkerhetsegenskaper opprettholdes.

Per 31.12.13 hadde kommunen 174 lekeplasser ². Bymiljø har delt lekeplassene inn i A-, B- og C-lekeplasser:

A-hovedlekeplasser

B- hovedlekeplasser/sandlekeplasser

C-sandlekeplasser som det i liten grad står noe lekeutstyr på

Kommunen har en liste som viser hvilken kategori den enkelte lekeplass har. Den kategorien som lekeplassen tildeles fra kommunen, styrer hvilket omfang av vedlikehold og kontroll som skal være på lekeplassen.

Sandnes er en kommune i vekst, og etter hvert som nye felt bygges ut, kommer det flere lekeplasser. Kommunen overtar ansvaret for kvartalslekeplasser tre år etter utbygging. I 2013 overtok kommunen ansvaret for to lekeplasser. I 2015 skal kommunen overta fire lekeplasser, og fem lekeplasser i 2016. Selv om kommunen overtar flere lekeplasser, har det ikke ført til nye midler til vedlikehold av lekeplasser.

Rammeavtalen omtaler hvordan man skal håndtere ulike feil på lekeplasser. Feilene på lekeplassutstyret er ifølge rammeavtalen delt inn i tre kategorier:

A-feil kan medføre fare for liv

B-feil kan medføre alvorlig skade(r)

C-feil kan gi mindre skader

I rammeavtalen for lekeplasser (vedlegg 2) er det satt opp vedlikehold ut fra hvilken kategori lekeplassen har:

A-lekeplasser

Sandvedparken lekeplass, Stemmen lekeplass

Lekeutstyr og fallunderlag kontrolleres visuelt hver måned, logg føres og sendes til forvalter.

² I dette tallet inngår ikke lekeplasser som kommunen ikke har overtatt ansvaret for enda.

A-feil utbedres innen 24 timer etter at feilen er oppdaget eller bestilling mottatt.

B- og C-feil utbedres innen 2 uker etter at feilen er oppdaget eller bestilling mottatt.

Lekesand suppleres når sandkasse er under halvfull. Parkutstyr vedlikeholdes slik at funksjon ivaretas.

Det gis beskjed til forvalter om ødelagt parkutstyr som det ikke er økonomisk forsvarlig å reparere.

Bydrift gjennomfører månedlige visuelle kontroller for Sandvedparken- og Stemmen lekeplass. Fagarbeideren som gjennomfører kontrollen, signerer på et skjema at lekeplassene er kontrollert. Per 15.10.14 er de to lekeplassene blitt kontrollert visuelt syv ganger. Det blir ikke notert ned dersom det er noe som er feil, men vi får opplyst at det blir reparert på stedet dersom det er mulig, eller at det tas opp med parkforvalter. På A-lekeplasser supplerer Sandnes kommune med sand når sandkassen er under halvfull. For de to A-lekeplassene er det ikke angitt noe om vedlikehold av grøntarealer. Dette er fordi disse to lekeplassene er en del av en park, og vedlikeholdet av grøntarealet kommer inn under rammeavtalen for parker og friområder.

Kommunen har planer om at de nye hovedlekeplassene i hver bydel skal være A-lekeplasser.

B-lekeplasser

Lekeutstyr/aktivitetsutstyr.

A-feil utbedres innen 24 timer etter mottatt bestilling. Oppdages A-feil i forbindelse med annet arbeid utbedres feilen umiddelbart. B- og C-feil som skal utbedres gjennomgås i (drifts)møtet og bestilles i etterkant. Fremdrift avklares før bestilling.

Parkutstyr; gjerder, benker, skilt o. l.

Ødelagt parkutstyr fjernes og erstattes, i samråd med forvalter, på lekeplasser som brukes mye.

Grøntarealer

Teksten til hvert punkt er gjeldene, koden for Norsk standard 3420 ZK er bare veiledende.

Plen. (ZK2.119) Klippes hver 2. eller hver 3. uke fra midten av mai til midten av september, maksimalt 8 ganger. Veiledende grashøyde er mellom 100 og 170 mm. Kun lekeplasser som er beskrevet i vedlegg skal klippes.

Grasbakke. (ZK2.213) Slås 2 ganger i vekstsesongen. Første slått for St. Hans og andre slått i begynnelsen av august. Kun lekeplasser som er beskrevet i vedlegg skal klippes.

Busker. (ZK2.5199) Buskfelt som er trafikkfarlige eller vokser inn i sikkerhetssoner på lekeplasser i 4 bydeler beskjæres kraftig senhøstes. Utfører leverer liste på hvilke lekeplasser som må beskjæres innen 15. oktober.

Trær. (ZK2.759, ZK2.769) Trær eller greiner som utgjør en fare for mennesker fjernes på lekeplasser i de 4 samme bydeler som buskfelt beskjæres.

For B-lekeplasser foretar Sandnes kommune ikke noe annet vedlikehold enn stell av grøntarealet. Det er ikke noen ansatte som inspiserer lekeplassene fast utover en årlig kontroll. Det er likevel slik at når ansatte i bydrift er ute på en lekeplass for eksempel for å klippe gress, melder de fra til parkforvalter hvis de ser noe alvorlig. Kommunen utfører ikke

noe fast vedlikehold på lekeapparatene, og foretar i begrenset grad retting av feil som oppdages på B-lekeplasser. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 2.1.2.

C-lekeplasser

Skal ikke vedlikeholdes.

En god del av C-lekeplassene er lekeplasser som er sanerte, og som ikke har lekeutstyr. På noen av dem står sandkassen og benken igjen. På bilde 1 ser vi eksempel på manglende vedlikehold av grøntareal på en av de C-lekeplassene som skal saneres: Kiprå lekeplass. Planen er at denne skal saneres i 2015.

**Bilde 1- Eksempel på dårlig vedlikehold. Kiprå lekeplass.
Kilde: Sandnes kommune.**

Vedlikehold

Som beskrevet i rammeavtalen under B-lekeplasser, har bydrift satt opp en oversikt over hvilke lekeplasser, 54 stykker, hvor gresset skal klippes. Flere av lekeplassene hvor gresset klippes, er C-lekeplasser, og mange av disse klippes fordi de har fotballbaner.

Vi ser av rammeavtalen at vedlikeholdet som utføres på lekeplassene er rettet mot grøntarealet, som klipping av gress og beskjæring av busker. Det gjennomføres ikke forebyggende vedlikehold av lekeplassutstyret, som for eksempel maling, smøring av deler, etterstramming av skruer og lignende, og heller ingen visuell kontroll av lekeplassutstyret. En har rutine for å erstatte ødelagt parkutstyr som for eksempel benker, men ikke for å erstatte ødelagt lekeplassutstyr.

Kommunen får innimellom henvendelser fra innbyggere om lekeplassen. Dersom kommunen får henvendelse om at det er lite sand i en sandkasse, så fylles den ofte på med sand. I noen tilfeller inngås det også avtaler med naboer til en lekeplass om at de kan vedlikeholde lekeplassen.

Representanter fra bymiljø og bydrift har jevnlig møter for å avklare hva som skal gjøres. Det holdes egne møter der det avklares hvilke prosjekter som skal i gang, hva som skal gjøres og lignende. I tillegg holdes det møter der en fokuserer på hvilket arbeid som er utført og hva som skal utføres av mer ordinære driftsoppgaver, som for eksempel felling av trær.

Når kommunen kjøper inn nytt utstyr, skal det, ifølge forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr § 15, følge med en produktveiledning. Denne produktveiledningen sier noe om hvordan utstyret skal monteres, og hvordan lekeutstyret skal vedlikeholdes. Produktveiledningen skal være på norsk eller annet nordisk språk som ikke kan misforstås. Vi etterspurte hvilke rutiner Sandnes kommune har for dette, og ingen av dem vi stilte spørsmålet til, hverken ved bymiljø eller bydrift, var klar over at det i produktveiledningen stod noe om vedlikehold av utstyr. De var kun kjent med at det skulle følge med en monteringsanvisning. Vi fikk opplyst at det var sjelden at monteringsanvisningen/produktinformasjonen var på norsk.

Sandnes kommune har nylig oppgradert Lurabekken lekeplass for ca. kr 800 000. Lekeplassen fremstår som innbydende, med mange spennende lekeapparater. Vi etterspurte produktveiledningene for tre av de nye apparatene. Produktveiledningene var satt inn i ringpermer, men kommunen har ingen prosedyre eller praksis for å lese gjennom hvordan lekeapparatene skal vedlikeholdes. For de tre apparatene vi spurte om ble resultatet:

Trampolinen: Her fant man ikke produktveiledningen. Den ble ettersendt og var for øvrig på engelsk.

Dissen: Her hadde man kun monteringsanvisning.

Klatrestativet: Her fantes det en produktveiledning på engelsk.

Bilde 2- Klatrestativet på Lurabekken. Kilde: Rogaland Revisjon IKS.

I produktveiledningen for klatrestativet (bilde 2) står det blant annet at produsenten anbefaler en ukentlig sjekk for å undersøke at nettet ikke er ødelagt. Videre står det at det skal gjennomføres en periodisk vedlikehold på stramming av vaier.

I tillegg fremgår det at eier skal sikre at det er etablert en vedlikeholdsrutine, at rutinen skal angi forbyggende tiltak for å opprettholde utstyrets sikkerhet, og rutinen skal angi hvilke deler som skal vedlikeholdes. Blant annet at det skal være etterstramming av fester, smøring av lagre, vedlikehold av falldempende underlag, og lignende.

Vurdering

Bymiljø har en rammeavtale med bydrift som regulerer hvilket vedlikehold det skal være på lekeplasser. De gjennomfører jevnlige møter, og de samarbeider tett. Det utføres i liten grad forebyggende vedlikehold på lekeplassutstyr, med unntak dersom det oppdages feil. I avtalen fra 2013 har kommunen definert to lekeplasser som A-lekeplasser, og her er det gjennomført jevnlige visuelle kontroller av lekeplassen.

Kommunen har i oversikten over kommunale lekeplasser per 31.12.2013 satt opp flere lekeplasser som A-lekeplasser. Dersom en skal ha månedlige visuelle kontroller av dem, vil det antagelig kreve mer ressurser.

Så langt vi har kunnet avdekke, er vedlikeholdet i tråd med den interne rammeavtalen mellom bymiljø og bydrift, men det betyr ikke at vedlikeholdet er tilstrekkelig. Sandnes kommune har ingen systemer for å sørge for at det blir kartlagt hvilket vedlikehold som forutsettes av produktveiledningen til produsenten av lekeplassutstyret. Manglende vedlikehold kan i verste fall føre til at utstyrets sikkerhetsegenskaper ikke opprettholdes og føre til ulykker. Revisjonen kommer i kapittel 2.2.2 nærmere inn på at det gjennom sikkerhetskontrollen avdekkes feil som også kan relateres til manglende vedlikehold. Produktveiledningen som følger med produktet, er sjelden på norsk. Dette må kommunen stille krav til produsenten om, når de kjøper inn nytt lekeplassutstyr.

Vi anbefaler Sandnes kommune å sørge for at det gjennomføres vedlikehold av lekeutstyret for å sikre at utstyrets sikkerhetsegenskaper opprettholdes.

2.2.2 SIKKERHET PÅ LEKEPLASSER

Regelverk

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid ³stiller krav om en systematisk gjennomføring av tiltak for forebygging av helseskade i tråd med blant annet reglene i produktkontrollloven og tilhørende forskrifter. § 5 i forskriften om systematisk helse, miljø og sikkerhet stiller krav om at det skal gjennomføres skriftlig risikovurdering og at en skal iverksette tiltak for å redusere risikoen. «Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr» (1996) regulerer krav til lekeutstyrets egenskaper og krav til blant annet sikkerhetssoner og fallunderlag. Formålet med forskriften er å forebygge at lekeplassutstyr medfører helseskader for brukerne.

³ Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) 1996.

I tillegg finnes det to standarder som kommunen forholder seg til:
NS-EN 1176 om lekeplassutstyr
NS-EN 1177 om støtdempende lekeplassunderlag

Revisjonskriterier:

- Kommunen har rutiner for å forebygge og begrense helseskadelig virkning av lekeapparatene/lekeplassutstyret.
- Kommunen gjennomfører og følger opp sikkerhetskontrollen på en betryggende måte.

HMS-rutiner

I Sandnes kommune's HMS-håndbok står det følgende som er relevant når det gjelder lekeplasser: *Interne krav for å etterleve produktkontrollloven finnes som rutiner i enhetshåndbøkene (kapittel 3). Her nevnes spesielt: Sikkerhet ved lekeapparater/uteområder i skoler og barnehager. Park og idrett, samt skoler og barnehager skal ha HMS-rutiner som sikrer at loven etterleveres.*

I HMS-håndboken står ikke de kommunale lekeplassene spesielt nevnt, men kommunen har ansvar for disse på lik linje med lekeplassene på skoler og barnehager. Sandnes kommune har gjort endringer i organisasjonen, og det er flere år siden kommunen hadde en avdeling som het park og idrett. Vi har etterspurt hvilke rutiner bymiljø har vedrørende sikkerheten på lekeplasser, og fått tilgang til bydrift rutiner, som de har elektronisk via dataverktøy fra Compendia. Følgende fremgår om lekeplasser/lekeområder:

Tabell 1 – Lekeplasser/lekeparker. Kilde: Sandnes kommune.	
Hensikt	ILD skal arbeide for å hindre ulykker i forbindelse med lek og bruk av lekeplasser/områder.
Vedlikehold	Grøntareal og utstyr skal vedlikeholdes jevnlig og være i godt hold. Se skjøtselsstandard for aktuelt område.
Kontrollrutiner	Lekeutstyr kontrolleres i.h.h.t forskriften en gang årlig i november. Skjema sjekkliste skal leveres driftssjef.

I tillegg til denne rutinen ligger rammeavtalen for kommunale lekeplasser for 2010 elektronisk tilgjengelig, men den er ikke gyldig lenger. Rutinen henviser til feil organisasjonsenhet, og kommunen gjennomfører ikke årlig kontroll av lekeplassene i henhold til rutinen. Rutinen beskriver ikke hvordan feil skal forebygges og hvordan feil skal rettes opp.

Kontroller av lekeplasser

Både bymiljø og bydrift har ansatte som er sertifiserte som lekeplassinspektører etter standard NS 1176. Det er lekeplassinspektører i bymiljø som gjennomfører sikkerhetskontroller for de kommunale lekeplassene.

Når sikkerhetskontrollen gjennomføres, benyttes måleutstyr og det tas bilder av eventuelle feil. Hver lekeplass har sitt eget anleggsnummer, og det skrives opp eventuelle feil ved lekeplassen i et Excel-ark. Når kontrollen er ferdig, tar bymiljø og bydrift et møte for å avklare hvilke feil som skal følges opp. Det blir gitt muntlig tilbakemelding fra bydrift til bymiljø om hvilke bydeler hvor feil er rettet, men avvikene/feilene som er korrigert, blir ikke kvittert ut/lukket. Sandnes kommune har dermed ingen skriftlig dokumentasjon på hvilke feil som er utbedret.

På bilde 3 på neste side ser vi eksempel på et lekehus hvor taket har en stor åpning. Dette er en feil som kategoriseres som en A-feil, på grunn av at en snor kan henge seg fast i åpningen og i verste fall føre til kvelning.

Bilde 3-Eksempel på snoråpning tak, lekehus, Søbøtunet lekeplass. Kilde: Sandnes kommune.

Alle A-feil skal rettes umiddelbart (innen 24 timer ifølge rammeavtalen), og vi har fått opplyst at dette er noe kommunen prioriterer. Sikkerhetskontrollen fra 2012 avdekket at det var 15 lekeapparat som hadde A-feil, det vil si feil som kan medføre fare for liv. Rogaland Revisjon IKS har gjennomgått resultatene for disse lekeapparatene fra den visuelle kontrollen i 2013 og sikkerhetskontrollen i 2014, og funnet ut at fire av disse lekeapparatene hadde samme feil i 2013 og i 2014. Etter det vi har fått opplyst har feilen vært forsøkt utbedret, men har kommet tilbake igjen.

Bilde 4 viser eksempel på en vesentlig sprekkdannelse på et huskestativ. Dette kan påvirke konstruksjonsstyrken. På veldig mange av huskestativene kommunen har, finner en tilsvarende skader. Dette blir vanligvis, avhengig av hvor omfattende skadene er, regnet som en B- eller C-feil.

Bilde 4- Eksempel på sprekkdannelse huskestativ,

Møllegata lekeplass. Kilde: Sandnes kommune.

Sandnes kommune hadde frem til 2013 en rutine for at det skulle gjennomføres en årlig sikkerhetskontroll for kommunale lekeplasser. Den 29.05.13 la rådmannen frem en sak om sikkerhetsrutiner for kommunale lekeplasser for utvalget for tekniske saker.

I saken foreslo rådmannen at kommunen ikke lenger skulle foreta årlig sikkerhetskontroll av lekeplassutstyr/underlag, men foreta denne kontrollen annet hvert år. I saken står det: *«Visuell kontroll som lekeplassinspektør skal gjennomføres 2 ganger i året har som mål å opprettholde rutinemessige ettersyn. Rutiner skal beskrives i internkontrollmappen (i vår tilfelle rammeavtale). Dokumentasjon/skjema som skal fylles etter kontrollen blir tatt, skal vise at kommunen har et velfungerende internkontrollsystem»*. Forslaget ble vedtatt, og i 2013 ble det kun gjennomført en visuell kontroll av de kommunale lekeplassene. I tidligere rammeavtaler stod det at det skulle gjennomføres visuell kontroll av lekeplasser to ganger i året, noe som ikke lenger står nevnt i rammeavtalen for 2013. Vår undersøkelse avdekker at det ikke gjennomføres visuell kontroll to ganger i året, slik det fremgår av saken som ble lagt frem for utvalget for tekniske saker. En visuell kontroll gjennomføres en gang i året av lekeplassinspektør, det året det ikke gjennomføres sikkerhetskontroll.

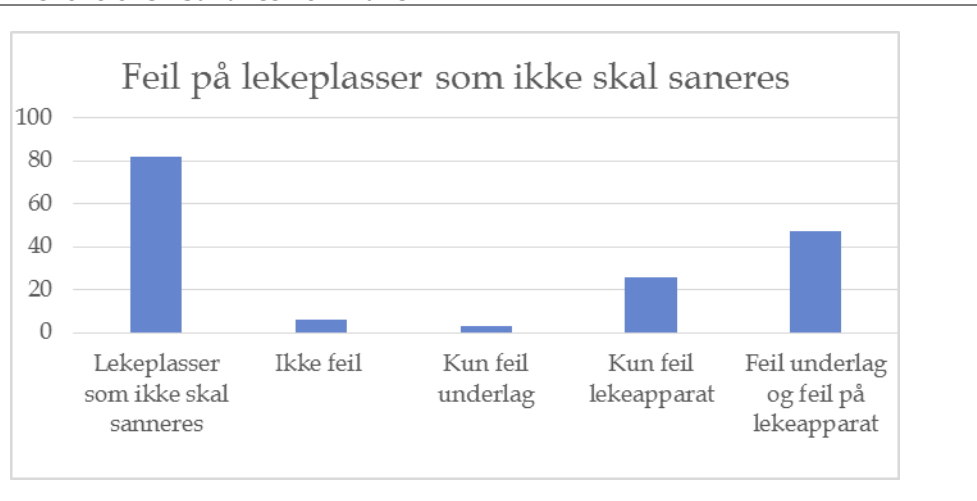
Dersom det skal være forsvarlig å gjennomføre sikkerhetskontroll annet hvert år, bør bruken av lekeplassen være liten og risikoen med bruk av lekeplassutstyret være lav. Vi har etterspurt om kommunen kunne legge frem en risikovurdering for bruk av lekeplasser, og hvilke faglige vurderinger som lå bak forslaget om å gjennomføre sikkerhetskontrollen sjeldnere. Vi har fått opplyst at det ble gjennomført en muntlig risikovurdering blant noen ansatte i bymiljø. På bakgrunn av at det hadde skjedd så få skader ved bruk av lekeapparatene, mente kommunen at det ville være tilstrekkelig å gjennomføre sikkerhetskontroll annet hvert år.

På det tidspunktet som beslutningen om sikkerhetskontroll annet hvert år ble tatt, hadde kommunen mange lekeplasser som var dårlig vedlikeholdt, der alvorlige feil på lekeplassutstyret ikke var rettet. Noen av informantene uttrykker at de ikke anser det som forsvarlig å gjennomføre sikkerhetskontroll annet hvert år, når kommunen sine lekeplasser er av den standard som de er. I saken som ble lagt frem for utvalget for tekniske saker, så

fremgår det: «en kan velge å se på endrede sikkerhetsrutiner som en mulighet for å kunne bruke noe mer av midlene til selve kontroller, til heller å reparere lekeutstyret. B- og C-feil som kommunen ikke kunne reparere de siste årene på grunn av mangel på økonomiske ressurser».

Sandnes kommune gjennomførte sikkerhetskontroll i 2014. Det fremkommer av kontrollen at det er 82 lekeplasser som ikke skal saneres. Resultatene fra kontrollen er satt opp i figur 3.

Figur 3 – Oversikt over status lekeplasser som ikke skal saneres. Kilde: Årskontrollen Sandnes kommune.

Av figuren ser vi at det er seks av lekeplassene som ikke har feil. Deler en feilene inn i ulike kategorier - feil underlag, feil på lekeapparatene eller det er feil på begge deler, finner vi at 47 av lekeplassene har feil på både lekeapparat og underlag. 26 av lekeplassene har kun feil på lekeapparatene og tre av lekeplassene har kun feil underlag.

Feil underlag kategoriseres som en B-feil. Ifølge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap gir fall mot hardt underlag de fleste og alvorligste skadene. Sandnes kommune har ikke prioritert å gjøre noe med feil underlag. For andre B-feil ble det i 2012 og 2013 prioritert å rette opp fingeråpning (mellom gulvbord ved rutsjebaner), der lekeutstyret ennå har lang levetid, eller fjerne lekeutstyret dersom levetiden ikke er lang nok.

Selv om kommunen har sanert de fleste lekeplassene som skal saneres, er det fremdeles mange lekeapparater med B-feil på flere lekeplasser. Det foreligger ingen plan for når disse feilene skal rettes. Resultatet fra årskontrollen er at 46 %⁴ av lekeapparatene tilfredsstiller kravene i forskrift og standard. Noen av disse skal saneres, men ikke alle. Vår gjennomgang avdekker at det fremdeles er slik at det står mange lekeapparater med B-feil og C-feil på lekeplasser, og at disse feilene ikke blir prioritert å rette opp.

Når et område er bygget ut, overtar Sandnes kommune ansvaret for lekeplasser tre år etter utbygging. Vi har fått opplyst at kommunen ikke lenger overtar ansvaret for sandlekeplasser, men kun for kvartalslekeplasser eller større lekeplasser. Sandlekeplassene

⁴ Gjelder både lekeplasser som skal saneres og lekeplasser som ikke skal saneres.

blir borettslaget eller velforeningen sitt ansvar. Når kommunen overtar en lekeplass, skal den tilfredsstille kravene i aktuelle forskrifter og standarder, og den skal være bygget etter planen. Frem til nå er det utbyggerne som har hatt/leid inn personalet for å bekrefte at lekeplassen er i tråd med kravene. Det har vist seg at en del lekeplasser som kommunen har overtatt, likevel har inneholdt feil som er blitt oppdaget etter overtakelsen. Da kan det bli en diskusjon med utbygger om feilen var der ved overtakelse eller ikke, noe som kan medføre unødvendige kostnader for kommunen.

Vurdering

Sandnes kommune sin HMS-håndbok er ikke oppdatert med hensyn til sikkerhet på kommunale lekeplasser. Bymiljø har ikke skriftlige HMS-rutiner for hvordan de skal etterleve aktuelle krav, men henviser til bydrift sine rutiner som ikke er oppdaterte i forhold til de kommunale lekeplassene. Bymiljø har ingen skriftlig rutine for gjennomføring av sikkerhetskontrollen, oppfølging av feil, forebygging av feil og vedlikehold av lekeplasser, med unntak av det som er beskrevet i rammeavtalen for de to A-lekeplassene.

Sandnes kommune har en grundig dokumentasjon på hvordan situasjonen for den enkelte lekeplass er. Kommunen har en sikkerhetskontroll av lekeplasser som i stor grad danner grunnlag for hva som må repareres av utstyr, hva som må saneres og lignende. Så langt Rogaland Revisjon IKS har kunnet avdekke, gjennomføres sikkerhetskontrollen på en god måte, og den dokumenteres grundig. Kommunen har ikke skriftlig rutine for å «kvittere ut» de feilene som oppdages i sikkerhetskontrollen. Kommunen har per november 2014 flere lekeplasser med B-feil, som det ikke blir gjort noe med på bakgrunn av dagens ressursituasjon. Dette skjer på tross av at det ifølge saken som ble lagt frem for utvalget for tekniske saker våren 2013 står: *«en kan velge å se på endrede sikkerhetsrutiner som en mulighet for å kunne bruke noe mer av midlene til selve kontroller, til heller å reparere lekeutstyret. B- og C-feil som kommunen ikke kunne reparere de siste årene på grunn av mangel på økonomiske ressurser».*

Kommunen bør vurdere om de rutinene for overtakelse av lekeplasser som brukes i dag, er gode nok, eller om kommunen bør benytte sine egne lekeplassinspektører til kontroll ved overtakelse.

Forut for vedtaket om reduksjon i sikkerhetskontroller ble det ikke gjennomført en skriftlig risikovurdering, slik kravet er i forskrift om systematisk helse, miljø og sikkerhet. På bakgrunn av tilstanden til de kommunale lekeplassene og manglende vedlikehold av lekeplassutstyr, er Rogaland Revisjon IKS av den oppfatning at det ikke er forsvarlig å gjennomføre sikkerhetskontroller bare annet hvert år. Rogaland Revisjon IKS vil understreke at en kontroll i seg selv ikke bedrer situasjonen, men den må følges opp med retting av de feil som oppdages.

Vi anbefaler kommunen å rette de alvorlige feilene som er avdekket, og gjennomføre årlige sikkerhetskontroller. Vi anbefaler dessuten kommunen å etablere skriftlige og oppdaterte

HMS-rutiner for å forebygge og begrense helseskadelig virkning av lekeapparatene/lekeplassutstyret.

2.3 VEDLIKEHOLD AV GRØNTOMRÅDER

I denne delen skal vi se på hvordan kommunens vedlikehold av grøntområder er organisert og planlagt.

Revisjonskriterier:

- Kommunen følger rammeavtalen om parker og friområder.

Økonomi og rammeavtale for parker og friområder

I rammeavtalen for parker og friområder er det satt opp oversikt over i hvilke områder det skal plantes blomsterløk og vårbloster og settes ut blomsterurner. Med unntak av hekkklipping, så utføres trepleie og vegetasjonsrydding i desember – mars. Innbyggere kan søke kommunen om felling av trær/vegetasjon på kommunens områder. Kommunen kan gi innbyggerne tillatelse til å felle trær selv/foreta vegetasjonsrydding, men der det ikke er sikkerhetsmessig forsvarlig at innbyggerne står for trefelling, gjør kommunen arbeidet. Oppryddingen må søker (innbygger) stå for.

Kommunen deler inn de ulike anleggene i skjøteselstandard A, B eller C, som regulerer hvilket vedlikehold anleggene skal ha. Tabell 2 viser en oversikt over antall parker og friområder fordelt etter kategori.

Tabell 2 – Oversikt over anlegg: parker og friområder- inndelt etter kategori. Kilde: Sandnes kommune.	
Kategori	Park/friområde
A	5
B	65
C	97
Ikke oppsatt kategori	27
Sum	194

Ifølge anleggslisten per april 2014 har kommunen fem anlegg som skal ha A-standard. I rammeavtalen som gjaldt fra 2013 er det satt opp to anlegg, Øglændsparken og Kirkeparken, som skal holde A-standard.

- Plen. (ZK2.112) Graset skal ha sunn vekst hele vekstsesongen. Grashøyden skal være mellom 50 og 120mm. Graset høyde inntil trær, sokler, murer stolper o.l. skal ha samme høyde som graset på tilgrensende flater. Avklipp skal ikke ligge i klumper. Ugras skal ikke prege helhetsinntrykket. Kanter langs bed gangarealer stikkes i midten av juli. Søkk og sår i plenene fylles i med jord og tilsås.*
- Utplantingsplanter. (ZK2.34--2) Utplantingsplanter gjødsles og vannes regelmessig og fjernes når de ikke lenger har pryddverdi. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingen, samt*

rotugras, skal ikke forekomme. Vårblomster plantes innen 15. april. Sommerblomster plantes innen 15.juni. Blomsterløk settes innen utgangen av oktober.

- c) Stauder. (ZK2.41-2) Stauder skjæres ned tidlig vår før de har startet veksten og gjødsles med "Helgjødse". Det skal ikke oppstå vekststagnasjon. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingen, samt rotugras, skal ikke skjemme helheten vesentlig. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Kanter skal ha en jevn og presis linjeføring.
- a) Busker. (ZK2.51-3) Det skal ikke oppstå vekststagnasjon. Formede busker og hekk skjæres årlig slik at formen opprettholdes på sikt. Døde og betydelig skadde busker fjernes årlig. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom buskplantingen skal ikke skjemme helheten vesentlig.
- d) Busker, stauder og utplantingsplanter erstattes fortløpende. Kompost/bark som ugrasdekke i bed etterfylles vår og høst dersom jord/filterduk kommer til syne.
- e) Trær. (ZK2.71-3, ZK2.72-3, ZK2.751 periodisk beskjæring: kronerensking) Trær skal ha en vekst som er normal for arten. Rot - og stammeskudd skal fjernes årlig. Tre i etablerings- og oppbyggingsfasen beskjæres slik at veksten blir stimulert til å danne gode, sunne trær med god kronestruktur tilpasset lokaliteten. Nyplantede trær vannes ved behov og i samråd med parkforvalter de to første vekstsesongene. Oppbinding fjernes senest etter to vekstsesonger. I samråd med parkforvalter beskjæres store trær for å gi lys og rom til arvtakere og for å hindre at utgjør en fare for mennesker eller eiendom.
- f) Parkutstyr skal holdes i god stand og være ensartet.
- g) Til 17. mai skal 156 Kirkeparken fremstå som velholdt. Det betyr blant annet at søppel og greiner på bakken er fjernet og gresset klippet. Scenen som blir satt opp pyntes og kostnadene med scenepyntingen faktureres Kultur v/Kjersti Rui Nygard.

Kommunen har 65 anlegg som skal ha B-standard. For anlegg med B-standard, og som står oppført på klippelisten, klipper kommunen gresset hver annen eller tredje uke. Her fremgår det at gresset ved/under benker ikke skal overstige 300 mm. For anlegg som har C-standard, er det unntaksvis at gressbakke klippes, kun anlegg beskrevet i klippelisten klippes.

I resultatvurderingen til seksjonen park og vei for 2013 fremgår det at bymiljø overtar nye friområder, lekeplasser og andre grøntområder, uten at det samtidig bevilges vedlikeholdsmidler til disse arealene. Dette trekkes frem som en utfordring for seksjonen i 2014 og fremover.

Tabell 3 viser oversikt over driftsbudsjettet for parker og grøntområder i perioden 2011-2014.

Tabell 3 – Opprinnelig driftsbudsjett for perioden 2011 – 2014 på tjeneste 3350 Parker og grønt.			
Kilde: Sandnes kommune.			
2014	2013	2012	2011
9233000	9187000	8938000	8624000

Mange av våre informanter vurderer det slik at det er for lite penger til vedlikehold av grøntarealer. Dette har gjort at en har måttet gå ned på standarden. Vi har fått opplyst at kommunen har noen anlegg hvor de tidligere klippet gresset en gang i uken, men nå slås det en til to ganger i året. Kommunen prioriterer det som går på sikkerheten.

Slik vi forstår det, blir noe av administrasjonskostnadene i bymiljø fordelt ut på den enkelte tjeneste. Bymiljø har kuttet i administrasjonen for grøntarealer og lekeplasser. I inneværende budsjett utgjør fordelt administrasjon ca. 38 % av budsjettet.

Tabell 4 viser en oversikt over hva kommunen brukte på blomstring i årene 2008, 2010 og 2013 (hentet fra nøkkeltallene for park).

Tabell 4 – Statistikk park blomstring. Kilde: Sandnes kommune.			
Antall/år	2008	2010	2013
Nye blomsterløker	335 000	160 000	42 700
Sommerblomster	21 000	20 000	7 164
Arbeidsinnsats timer	2 172	1 673	415

Vi kan se av tabellen at kommunen planter betydelig færre blomsterløker og blomster enn tidligere, og dette fører til færre arbeidstimer. Vi har fått opplyst at det nå plantes mer flerårige planter enn tidligere, dette fordi dette er rimeligere for kommunen.

For å spare penger har bymiljø gjort endringer knyttet til avfall. Tidligere hadde kommunen mange små søppeldunker satt ut i parker, men nå har en heller en stor avfallsbeholder. Dette har ført til mindre søppel som flyter rundt.

Inneværende år har mye av budsjettet for grøntområder blitt brukt opp tidlig på grunn av opprydning av trær i forbindelse med stormene som var i fjor vinter. Av perioderapporten per 31.08.14 fremgår det at drift og vedlikehold av parker som ikke er strengt nødvendig, har blitt stoppet.

Sandnes kommune får en del henvendelser fra innbyggerne vedrørende grøntarealet. Henvendelsene dreier seg om manglende/sjeldent klipping av grønt arealer og uryddige turveier. Innbyggere melder også om farlige trær, busker som skulle vært klippet på grunn av sikkerheten og lignende. Dersom det er snakk om farlige situasjoner, prøver kommunen å prioritere dette.

Vurdering

Bymiljø har hatt fokus på å finne gode løsninger, som større avfallsbeholdere og mer planting av stauder, for å klare seg innenfor den økonomiske rammen. Selv om bymiljø får økt areal som de får ansvar for, er det ikke noe automatikk i at det følger med mer midler til dette arbeidet.

I Sandnes kommune er det en egen rammeavtale for grøntarealer. Når mye av budsjettet i år er brukt opp til opprydning av trær, må man nå fremover kun gjennomføre nødvendig vedlikehold. Dette kan gå utover kravene i rammeavtalen.

2.4 BARNAS REPRESENTANT

Regelverk:

For å sikre barnas interesser ved utarbeidelse og behandling av saker etter plan- og bygningsloven, skal alle kommuner ha en «barnerepresentant». Vedkommende skal ha «barnefaglig kompetanse» og er i Sandnes tillagt en medarbeider ved kulturavdelingen, oppnevnt av bystyret.

Selv informerer kommunen⁵ om at «Barnerepresentanten skal virke i forhold til utarbeidelse og behandling av saker etter plan – og bygningsloven hvor barnas interesser berøres.» Denne ordningen er valgt for å oppfylle plan- og bygningslovens § 3-3. Kommunens planoppgaver og planleggingsmyndighet, hvor det står «Kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.»

I plan- og bygningsloven § 5-1 står det «Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.» I PBL. § 12-7 står det «I reguleringsplan kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser til arealformål og hensynssoner om følgende forhold: 4. funksjons- og kvalitetskrav til bygninger, anlegg og utearealer, herunder krav for å sikre hensynet til helse, miljø, sikkerhet, universell utforming og barns særlige behov for leke- og uteoppholdsareal.»

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen stiller også krav til barnas involvering. Rundskriv T-2/08 Om barn i planlegging (av 2008) omtaler slike retningslinjer og gir utfyllende veiledning til kommunenes planlegging. I rundskrivet står det blant annet: «Det er viktig at de personer, grupper eller instanser som kan representere barn og unges sak, også gis anledning til å fremme synspunkter. Dette bør imidlertid ikke komme som en erstatning for barn og unges egen mulighet for å delta og uttale seg.»

Krav til medvirkning og deltaking er også et krav barn og unge har etter FNs konvensjon for barns rettigheter (barnekonvensjonen). Konvensjonens artikkel 12 sier at barnet har rett til å si sin mening og bli hørt i alt som vedrører det.

Revisjonskriterier:

- Barn og unge har hatt medvirkning i vedlikehold og saneringen av lekeplassene.

Barn og unge berøres ofte av planer selv om de ikke faller inn under den gjengse forståelse av begrepet «berørt part». For å sikre reell medvirkning er det viktig at barn og unge blir trukket med tidlig i planprosessen. De personer, grupper eller instanser som kan representere barn og unges sak, bør gis anledning til å fremme synspunkter.

⁵ Kommunens nettsider: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Administrasjonen/Oppvekst-barn-og-unge/Helsestasjonstjenester/Barnerepresentanten/>
30.10.14

Barnerepresentanten har i Sandnes kommune møteplikt i utvalg for byutvikling. Det vil si at barnerepresentanten (eller vararepresentanten) får tilsendt alle saker som skal opp i utvalg for byutvikling og har møteplikt, tale - og forslagsrett og rett til protokolltilførsel i det faste utvalg for byutvikling. Barnerepresentanten kan ta stilling til alle saker som kommer til utvalget og komme med forslag til vedtak. Barnerepresentanten er politisk uavhengig og fristilt i utøvelsen av funksjonen, og lojaliteten ligger hos barn og unge (0-18år), og de løsninger som gagnar dem. Man kan si at barnerepresentanten skal være barn og unges talerør i den kommunale planhverdag, som ser til at barn og unges interesser blir synliggjort og tatt hensyn til i kommunens behandling av plan - og byggesaker. I tillegg til å være barnas representant, kan barnerepresentanten bistå elevrådene og være med å legge til rette for at barn og unge får tale egen sak overfor politikerne når plansaker i deres nærmiljø planlegges. Ifølge Sandnes kommune er «barnerepresentanten et supplement og faglig styrking av kommunens politiske utvalg for byutvikling med ansvar for å bringe barnefaglige argumenter inn i debatten». Kommunen nevner selv på sine nettsider noen eksempler på hva som berører barn og unge i en plansak:

- tilfredsstillende ute- og lekearealer
- tilgang til grøntområder og areal som egner seg til lek og opphold for ulike aldersgrupper
- opprettholde eksisterende lekearealer eller få erstatningsarealer, dersom det planlegges utbygging

Barnerepresentanten jobber for barn og unge, og er kjent med planprosessene i kommunen. Vedkommende ville etter vår vurdering vært en nyttig og interessant part å involvere i prosjektet som går på vedlikehold og saneringen av lekeplasser.

Barnerepresentanten har imidlertid ikke vært involvert i dette prosjektet.

Barnerepresentanten er kjent med situasjonen på lekeplassene i kommunen, men har ikke hatt noe direkte med kommunens prosjekt som går på saneringen og oppgradering av lekeplasser. Saken «kommunale lekeplasser-prioritering sanering/oppgradering» ble behandlet i utvalg for tekniske saker, ikke i utvalg for byutvikling. Dermed kom ikke denne saken inn til barnerepresentanten.

Barnerepresentanten forteller oss at hun har jobbet med lekeplasser i utvalget, særlig i forbindelse med fortetningsaker. Utvalget for byutvikling kan be utbyggere om å vurdere å bidra til oppgradering av lekeplasser. Et eksempel er at man må ha en sandlekeplass når man bygger fire nye hus, men i saker hvor det kun fortettes med tre nye hus har barnerepresentanten kommet med forslag om oppgradering av eksisterende lekeareal. Barnerepresentanten har et inntrykk av at det tas til følge og at det vedtaket kommer igjennom.

Kommunen har også Sandnes unge bystyre (SUB), som skal være med på å sikre at barn og unges synspunkter blir hørt i beslutninger som angår dem. Sandnes unge bystyre ble opprettet i 1997 som «Sandnes ungdomsråd». Alle som går i ungdomsskolen eller

videregående skole i Sandnes kan stille til valg i Sandnes unge bystyre. Elevrådet skal sørge for at skolen har to representanter fra sin skole i bystyret. Representantene skal være med på å sikre at barn og unges synspunkter blir hørt i beslutninger som angår dem (jf. FNs barnekonvensjon, artikkel 12). Oppgaver som ligger til Sandnes unge bystyre er ifølge kommunens nettsider⁶ :

- Sandnes unge bystyre er høringsinstans i saker som angår barn og unge og som er til behandling i administrasjonen, i hovedutvalg, formannskap og bystyret.
- SUB har ansvaret for å følge opp saker fra Barn og unges bystyre (BUBS) og ivareta alle barn og unges interesser i Sandnes.
- Sandnes unge bystyre bevilger tilskudd fra Ungdomspotten i henhold til vedtatte regler for denne.

Ved henvendelse til koordinator for Sandnes unge bystyre, får vi opplyst at de ikke har uttalt seg om prosjektet med vedlikehold og sanering av lekeplasser. Med utgangspunkt i medieoppslag hadde likevel unge bystyre en debatt om saken på et møte i 2013.

Vurdering

Revisjonen kan ikke se at Sandnes kommune har involvert barn og unge eller deres representanter, barnerepresentanten og Sandnes unge bystyre, i forbindelse med prosjektet som går på vedlikehold og saneringen av lekeplassene. Revisjonen stiller spørsmål ved at brukerne av lekeplassene ikke har vært involvert i prosjektet, særlig når det er barn og unge som berøres av disse planene. I «Rundskriv T-2/08 om barn og planlegging» står det «*Det er viktig at de personer, grupper eller instanser som kan representere barn og unges sak, også gis anledning til å fremme synspunkter.*» Kommunen kunne ha involvert barnerepresentanten og Sandnes unge bystyre som høringsinstans, selv om saken ble behandlet i utvalg for tekniske saker og ikke i utvalg for byutvikling. Rogaland Revisjon anbefaler Sandnes kommune å vurdere hvordan de nevnte organer kan involveres i tilsvarende saker.

2.5 SANERING AV LEKEPLASSER

I denne delen skal vi se nærmere på sanering og oppgraderingsprosjektet.

2.5.1 SANERING OG OPPGRADERINGSPROSJEKTET

Regelverk/saksfremlegg

23.10.12 la rådmannen frem en sak for bystyret som gjaldt konsekvenser av innsparingstiltak for kommunale lekeplasser. I saksframlegget skriver rådmannen følgende: «*for å hindre at lekeutstyr som er ødelagt og ikke godkjent står tilgjengelig for bruk, ønsker vi å opprette et prosjekt der vi kartlegger tilstanden på alle eldre lekeplasser og vurderer fjerning/sanering eller oppgradering der det er hensiktsmessig.*» Videre fremgikk det : «*for å kunne gjennomføre planlagt kartlegging av*

⁶ Kommunens nettsider: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Administrasjonen/Oppvekst-barn-og-unge/Fritid/Sandnes-ungdomsrad---Barn-og-unges-medvirkning1/>
30.10.14

eldre lekeplasser, oppgradere gjenværende plasser slik at utstyret er godkjent og sikkerheten opprettholdes, bør det opprettes et eget prosjekt i tillegg til dagens drift.»

Det fremgikk av saken at kommunen antok at det var behov for å fjerne ca. 40 lekeplasser, noe som ville koste ca. kr 1 000 000, og i tillegg ble det anslått at kommunen trengte ca. kr 800 000 for å opprettholde sikkerheten på gjenværende lekeutstyr.

I vedtaket fra bystyret står det: «Bystyret ber om at det i økonomiplanprosessen vurderes innarbeidet kr 1 800 000 til et prosjekt der dagens lekeplasser blir kartlagt og oppdatert.»

I økonomiplanen for 2013-2016 ble det vedtatt å sette av kr 2 400 000 til prosjektet fordelt med kr 600 000 per år.

Revisjonskriterier:

- Kommunen har sanert og oppgradert lekeplasser i tråd med vedtak i bystyret.

Sikkerhets/årskontrollen

I sikkerhetskontrollen som kommunen gjennomførte i 2012 ble det avdekket at 70% av alt lekeutstyr som stod på de kommunale lekeplassene burde saneres eller repareres i større eller mindre grad for at utstyret skulle tilfredsstille gjeldende standarder og forskrift. 92% av lekeplassene hadde underlag som ikke var i henhold til regelverket.

Som nevnt i kapittel 2.1.1, ble det vedtatt kriterier for sanering av lekeplasser. På bakgrunn av vedtaket ble det utarbeidet en oversikt over hvilke lekeplasser som skulle saneres. Siden flere av lekeplassene var i dårligere stand enn det som var forventet, ble planen til Sandnes kommune å sanere 80 lekeplasser i perioden 2013 -2015. En orientering om status for prosjektet hvor det fremgikk at 80 lekeplasser vil bli sanert, ble lagt frem som orienteringssak for utvalget for tekniske saker 02.10.13. Oversikten over hvilke lekeplasser som er/ skal saneres er tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Kommunen er godt i gang med arbeidet med å sanere lekeplasser. Revisjonen har fått opplyst at kommunen hadde planer om å sanere flere lekeplasser enn det de har fått gjort i 2014, men på grunn av overforbruk er lekeplassene i Ganddal bydel og en del i Sandve bydel foreløpig ikke sanert. Mange av de lekeplassene som er sanert, har fått beholde sandkassen og benken. De lekeplassene som er sanert ligger klar til å bli oppgradert, dersom det etter hvert kommer midler til det.

På samme befaring som nevnt i kapittel 1.2, var vi på to av de sanerte lekeplassene. Varatun gård er en av de lekeplassene som er sanert, og på lekeplassen står det igjen en sandkasse og en benk. Her er bilder i fra Varatun gård lekeplass de tre siste årene.

Bilde 5- Sandkasse Varatun gård lekeplass, 2012. Kilde:

Sandnes kommune.

Bilde 6 - Sandkasse Varatun gård lekeplass, 2013. Kilde: Sandnes kommune.

Bilde 7 - Sandkasse Varatun gård lekeplass, 2014. Kilde: Rogaland Revisjon IKS.

I løpet av perioden 2012-2014 viser bildene at lekeområdet blir stående og forfalle, og at sandkassen har vært lite i bruk. I løpet av disse to årene er sandkassen helt gjengrodd, noe som ikke ser pent ut, og sandkassen er ikke egnet til lek. Når lekeplasser blir sanert, så kan

det føre til at lekeplassen blir brukt til andre formål enn det den egentlig er tiltenkt. For eksempel ved at innbyggere tar den i bruk som parkeringsplass, oppbevaringsplass, eller at den blir en samlingsplass for eksempel rusmisbrukere.

Oppgradering

Ifølge saken vedrørende konsekvenser av innsparingstiltak som ble lagt frem for bystyret 23.10.12, satser kommunen på å ha store lekeplasser som er godt tilrettelagt for alle, har høy standard og varierte utfordringer og ligger godt fordelt i kommunen. Det ble derfor lagt opp til at en til tre lekeplasser i hver bydel skulle oppgraderes.

Kommunen utarbeidet en liste over 15 lekeplasser som skulle oppgraderes. Denne listen ligger på kommunens hjemmeside. En oversikt over hvilke lekeplasser som skal oppgraderes og status på disse fremgår av tabell 5.

Tabell 5 – Oversikt over lekeplasser som skal oppgraderes – opprinnelig liste. Kjelde: Sandnes kommune.	
Lekeplass	Status oppgradert
Lurabekken kvartalslekeplass	2014
Varatunhagen lekeplass	2013
Gåshaugen lekeplass	Ikke oppgradert
Vipereiret kvartalslekeplass	2013
Bekkasinveien lekeplass	Ikke oppgradert
Ametystveien lekeplass	2013
Klokkeerveien lekeplass	Ikke oppgradert
Moseveien lekeplass	2014
Eddaveien lekeplass	Ikke oppgradert
Adjutantveien lekeplass	2013
Aspeholen kvartalslekeplass	2014
Kvednaberget lekeplass	2013
Sygnaveien lekeplass	2014
Astridveien lekeplass	2013
Sluppveien lekeplass	2013

En av de lekeplassene som er oppgradert, Professor Dahls gate lekeplass, står ikke på listen over de lekeplasser som skal oppgraderes. Her kom det mange henvendelser fra naboer som sa seg villige til å vedlikeholde lekeplassen, og etter at lekeplassen var sanert, valgte kommunen å sette opp noen lekeapparater på denne.

Så langt har kommunen oppgradert tolv lekeplasser. Vi har fått opplyst at i 2015 skal Agatveien lekeplass oppgraderes. Denne står heller ikke på listen. En gjennomgang av de lekeplassene som er oppgradert viser at de i stor grad har nytt lekeutstyr, men alle fremstår

ikke like innbydende. Lurabekken lekeplass er den lekeplassen som fremstår som den mest spennende lekeplassen, og vi har fått opplyst at det kostet ca. kr 800 000 å oppgradere den.

Vi har fått tilbakemelding om at det ikke er økonomi til å oppgradere fire av de lekeplassene som står på listen, Bekkasinveien-, Gåshaugen-, Klokkerveien- og Eddaveien lekeplass.

Kommunen har hatt en plan over lekeplassene som skal oppgraderes, men det ser ut som det ikke er foretatt en total kostnadsberegning for oppgraderingen.

Midlene til sanering og oppgradering er fordelt over en fireårsperiode, og til og med 2014 er budsjettet på prosjektet kr 1 200 000. Sandnes kommune har per 30.12.14 brukt kr 1 900 477 på sanerings- og oppgraderingsprosjektet, noe som er over budsjettet. De har derfor stoppet arbeidet med sanering av lekeplassene, men arbeidet vil fortsette i 2015.

Vurdering

Kommunen har sanert flere lekeplasser enn opprinnelig oppgitt, noe som fører til økte kostnader. Sikkerhetskontrollen i Sandnes kommune avdekket i 2012 at kommunen hadde mange lekeplasser som ikke tilfredstilte kravene i standard NS 1176 og forskrift om sikkerhet av lekeplassutstyr. Det ville være uforsvarlig og brudd på regelverket dersom kommunen ikke gjorde noe med lekeplassutstyret.

Kommunen har oppgradert tolv lekeplasser, men har avveket noe fra den opprinnelige listen over hvilke lekeplasser som skulle oppgraderes. Det er ikke økonomi til å oppgradere fire lekeplasser som stod på listen.

Flere av de lekeplassene som er oppgradert har, ut fra det som fremkom i årskontrollen, flere feil. I saken som ble lagt frem for kommunestyret 23.10.12 anslo kommunen at det ville koste ca. kr 800 000 å opprettholde sikkerheten på gjenværende utstyr. Dette er det samme beløpet som er brukt til å oppgradere lekeplassen Lurabekken, samtidig som det står en god del utstyr igjen på andre lekeplasser som ikke tilfredsstiller kravene til sikkerhet. På flere av de lekeplassene som ikke er sanert eller skal saneres, er det alvorlige feil som omtalt i kapittel 2.2.2.

Det er kr 500 000 igjen av den totale investeringsrammen for prosjektet. Revisjonen stiller spørsmål ved om prosjektet har vært noe planløst siden det er lite midler til å rette alvorlige feil og oppgradere alle lekeplassene som var tiltenkt oppgradering.

2.5.2 SANERING AV LEKEPLASSER I LYS AV KOMMUNEPLAN, REGULERINGSPLAN OG AREALPLAN

Regelverk

Ifølge §1 i plan og bygningsloven (pbl) skal hensynet til barn og unges oppvekstsvilkår og estetisk utforming av omgivelsene, ivaretas i planleggingen. Videre er det ifølge § 11-1 krav

til at kommunen skal ha en kommuneplan. Kommunen kan uavhengig av arealformål vedta bestemmelse til kommuneplanens areal del om leke-, ute- og oppholdsplasser (§ 11-9). Ifølge § 12-7 kan reguleringsplanen i nødvendig utstrekning gi bestemmelser til arealformål og hensynssoner om funksjons- og kvalitetskrav til bygninger, anlegg og utearealer, herunder krav for å sikre hensynet til helse, miljø, sikkerhet, universell utforming og barns særlige behov for leke- og uteoppholdsareal.

Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging skildrer nærmere om omfang og kvalitet til lekearealet. Kommunen skal, ifølge §4c, utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge. Videre fremgår det i § 5b at det i nærmiljøet skal finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter blant annet at arealene er store nok og egner seg for lek og opphold, gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider, kan brukes av ulike aldersgrupper og gi mulighet for samhandling mellom barn, unge og voksne.

I kommuneplanen (s. 26 – jf. kommuneplanens §1.13) har Sandnes kommune satt opp som strategi og tiltak at de skal legge til rette for at alle barn i Sandnes skal ha tilgang til lekeområder med høy kvalitet, nær egen bolig.

Revisjonskriterier

- Sandnes kommune legger til rette for at alle barn i Sandnes skal ha tilgang til lekeområder med høy kvalitet.

Kommuneplanen, reguleringsplan, arealplan og lekeplassnormen.

I kommuneplanen 2011 – 2015 punkt 1.7, fremgår det at lekeplasser skal reguleres i samsvar med den til enhver tid gjeldende norm for lekeplasser og sikres opparbeidet i takt med utbyggingstempoet.

Som nevnt i kapittel 2.1.1 har Sandnes kommune i kommuneplanens arealdel fra 2011 utarbeidet en lekeplassnorm, som stiller krav til minimum avstand til ulike lekeplasser.

Sandnes kommune utarbeidet i 2008 vurderingskriterier og normer for tekniske planer for utomhusanlegg. Av punkt 1.13 bestemmelser om uterom, inkludert lekeplasser følger det: *«Med uterom menes arealer som kommunen har vurdert som egnet uteoppholdsareal på bakken for alle aldersgrupper og oppfyller kommunens norm til arealstørrelser og avstander..... Opparbeidelse skal være iht. kommunale normer for utomhusanlegg og lekeplasser. Det stilles krav til universell utforming i alle anlegg.»*

I utenomhusnormen til Sandnes kommune står det at alle lekeplasser skal ha minimum tre lekeapparater i tillegg til sandkasse og bordbenk. Utenomhusnormen er for tiden under revisjon. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Stavanger kommune, Sola kommune, Time kommune, Hå kommune, Klepp kommune, Randaberg kommune og Eigersund kommune,

og målet er å ha en felles utenomhusnorm. I utkastet som foreligger foreslås det at kvartalslekeplasser skal ha minimum fem ulike typer utstyr eller andre elementer som ivaretar funksjoner for lek og aktivitet.

Kommuneplanen skal sendes ut på høring og være til offentlig ettersyn i seks uker. Det samme gjelder for reguleringsplanen. Fylkesmannen har myndighet til å fremme innsigelser til planen. Dette gjelder også med hensyn til krav om tilstrekkelig og godt lekeareal.

Vurdering

Lekeplassene som saneres blir fremdeles regulert som en lekeplass, men de blir stående uten lekeutstyr. Når en fjerner lekeutstyret, så går bruksverdien av lekeplassen ned. Dette går spesielt utover de minste barna, som ikke uten voksne kan dra til en lekeplass lenger vekk. En lekeplass som ikke blir vedlikeholdt, der gresset ikke blir klippet og lignende, er lite fristende å besøke for både barn og voksne, enten lekeplassen er med eller uten lekeutstyr.

De rikspolitiske retningslinjene stiller krav til kvalitet på lekeplassene, og kommunen har utarbeidet en utenomhusnorm som sier at det skal være minst tre lekeapparater + sandkasse på lekeplassene. I forslaget til den nye utenomhusnormen stiller en krav til minst fem lekeapparater. Når kommunen har hatt problemer med å klare å vedlikeholde lekeplasser, mange med tre lekeapparater, så er det grunn til å stille spørsmål ved om kommunen vil klare å vedlikeholde lekeplasser fremover med flere lekeapparater på, ut fra tildelte ramme.

Selv om plan- og bygningsloven og de rikspolitiske retningslinjene i hovedsak gjelder i planleggingsfasen, så kan der ikke være slik at kommunen i ettertid kan gjøre hva de vil med lekeplassområdet. Når lekeplassene saneres, så undergraves forutsetningen i planformålet i plan- og bygningsloven. En sanering er heller ikke i tråd med kommunens mål om å legge til rette for at alle barn i Sandnes skal ha tilgang til lekeområder med høy kvalitet, nær egen bolig.

Når man skal vurdere om saneringen av lekeplasser strider mot plan- og bygningsloven, kommuneplanen og reguleringsbestemmelser, vil det på den ene siden være et moment at lekeplassen fortsatt er regulert som lekeplass. På den andre siden må man ta hensyn til at den reelt sett ikke fungerer som lekeplass lenger.

Ut fra dette vil det etter vår vurdering være riktig å si at Sandnes kommune sin sanering av lekeplasser ikke er i tråd med intensjonene bak plan- og bygningsloven, kommuneplanens arealdel og gjeldende reguleringsplaner

2.6 ÅRSAKER TIL SANERINGEN AV LEKEPLASSER

I denne delen skal vi se nærmere på hvilke midler som brukes til vedlikehold av lekeplasser og hva som kan være årsaker til saneringen av lekeplasser.

Revisjonskriterier

- Kommunen har avsatt tilstrekkelige midler til vedlikehold av lekeplassutstyr.

Tabell 6 viser en oversikt over budsjettet de siste ti årene.

Tabell 6 – Opprinnelig driftsbudsjett for perioden 2005 – 2014 på tjeneste 3351 Lekeplasser. Kilde: Sandes kommune.									
2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
1697000	1656000	1444000	1678000	1792000	1461000	1214000	1031000	995000	1008000

Til drift av lekeplasser var det på budsjettet i 2010 kr 1 792 000 kroner. Både i 2011 og 2012 ble budsjettet redusert. I 2013 og 2014 økte budsjettet, og bymiljø har for 2014 kr 1 697 000 til lekeplasser. Dette skal dekke lovpålagt kontroll av lekeplasser, vedlikehold av lekeplasser, reparasjon av feil på lekeutstyr, etterfylling av sand, stell av grøntareal og klipping av trær/busker i nødvendig sikkerhetssone, kjøring mellom lekeplasser og fordelte administrative kostnader.

Etter hvert som nye felt bygges ut, får kommunen flere lekeplasser som man skal ha ansvaret for. Det følger ikke noe midler med til dette.

Mange av våre informanter til denne rapporten gir uttrykk for at det er brukt for lite midler til å drive med nødvendig vedlikehold av lekeplassene de siste årene. For eksempel har det ikke vært penger til å male lekeapparatene eller drive annet forebyggende vedlikehold, som for eksempel etterstramming av skruer. Dette fremgår også av rammeavtalen mellom bymiljø og bydrift hvor det ikke står nevnt noe om vedlikehold. I hovedsak blir vedlikeholdet som blir utført på lekeutstyret tatt etter feil som avdekkes i sikkerhetskontrollen. Det er en medvirkende årsak til at lekeplasser nå må saneres at det ikke har vært drevet tilstrekkelig løpende vedlikehold.

I perioden 1998-2002 ble det bevilget 5,1 millioner kroner til oppgradering av lekeplasser. Sandnes kommune kjøpte inn mange nye lekeapparater, men disse viste seg å forfalle raskere enn forventet, og det er mange av disse lekeapparatene som er/skal bli fjernet. Det er mulig at lekeapparatene ikke hadde forfalt så raskt, dersom de hadde blitt vedlikeholdt underveis.

Kommunen har gått mer og mer vekk i fra lekeutstyr i tre, og bruker lekeutstyr av aluminium eller plastikk. Disse materialene tåler i større grad å stå ute. Tidligere kjøpte kommunen lekeapparater med 10 eller 15 års garantitid. Nå kjøper den kun lekeapparater med 20 års garantitid. I 2013 kjøpte bymiljø inn lekeapparat/lekeutstyr for kr 524 831. Kommunen har ingen rammeavtale for dette, og dette ble ikke lyst ut på anbud. Dette er ikke i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Vurdering

Sandnes kommune har ansvar for sikkerheten på de kommunale lekeplassene, og det ville vært uforsvarlig å ikke gjøre noe med den aktuelle situasjonen. Årsaken til behovet for saneringen av lekeplasser henger nok sammen med flere forhold. Mye av det lekeplassutstyret som ble kjøpt inn i perioden 1998-2002 var av dårlig kvalitet. Kommunen har ikke hatt noe system for å drive forebyggende vedlikehold av lekeplassutstyret, og vedlikehold av lekeplassutstyret har blitt nedprioritert.

Selv om kommunen nå kjøper lekeapparater med 20 års garantitid, vil det være behov for vedlikehold av apparatene i tråd med tilhørende produktveiledning. Rogaland Revisjon IKS anbefaler Sandnes kommune å sørge for at det gjennomføres vedlikehold av lekeutstyret i tråd med tilhørende produktveiledning, standard og forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr.

2.7 BYDELSUTVALGENES ROLLE I SANERINGEN OG OPPGRADERINGEN

Regelverk/krav

Sandnes kommune har 13 bydelsutvalg. Ifølge reglementet for bydelsutvalgene skal de være et politisk organ som bidrar til lokalt engasjement for nærmiljøet. Bydelsutvalget skal være en kanal for dialog mellom innbyggerne i området og kommunen, og de skal være et høringsorgan for politiske beslutninger som berører innbyggerne i området.

Revisjonskriterier

- Bydelsutvalget er et høringsorgan for politiske beslutninger som berører innbyggerne i området.

Funn

Kommunens sentrale organer plikter å forelegge for bydelsutvalgene alle saker av viktighet for den enkelte bydel, og bydelsutvalgene ved leder eller sentral sekretær kan også be om at så skjer i enkeltsaker hvor det er mulig.

I forbindelse med saken som ble lagt frem for bystyret 23.10.12 om kriterier for utvelgelse av lekeplasser som skulle saneres kom det forslag fra en bystyrerepresentant om at *«bydelsutvalgene deltar i kartleggingen av status på kommunen sine lekeplasser. Bydelsutvalgene prioriterer mellom de lekeplassene som skal fjernes/saneres og de lekeplassene som skal oppgraderes.»* Forslaget falt.

Kommunen har ikke involvert bydelsutvalgene i arbeidet med sanering og oppgradering av lekeplasser. Revisjonen har gjennomgått alle bydelsutvalgene sine saker fra mai 2013 – juni 2014 og i denne perioden har det vært oppe en sak vedrørende de kommunale lekeplasser. Ganddal bydelsutvalg ble kontaktet av en beboer vedrørende nedlegging av Hasselbakken

kvartalslekeplass i Rishagen og bydelsutvalget fattet følgende vedtak sak 25/13: «*Ganddal bydelsutvalg ber om at Hasselbakken kvartalslekeplass i Rishagen beholdes som lekeplass og at kommunen søker å få til en avtale med en eventuell velforening eller naboer om lusing og lett vedlikehold.*»

Det er ikke gitt noe skriftlig svar på dette til Ganddal bydelsutvalg, men en muntlig tilbakemelding til leder hvor det fremkom at lekeplassen fortsatt ville være regulert som lekeplass. Og at den ville være klar for oppgradering dersom det bevilges penger til det. Det har også vært andre muntlige henvendelser fra representanter fra bydelsutvalgene vedrørende lekeplasser til bymiljø som er besvart muntlig.

Vurdering

Bydelsutvalgene har ikke vært involvert i prosessen med sanering eller oppgradering av lekeplassene selv om de er et høringsorgan for politiske beslutninger som berører innbyggerne i området.

VEDLEGG

Vedlegg 1

Om forvaltningsrevisjon

I kommunelovens § 77.4 pålegges kontrollutvalgene i fylkeskommunene og kommunene å påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon innebærer systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra fylkestingets/kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Lovens bestemmelser er nærmere utdypet i revisjonsforskriftens kapittel 3 og kontrollutvalgsforskriftens kapittel 5.

Revisjon i norsk offentlig sektor omfatter både regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, i motsetning til i privat sektor hvor kun regnskapsrevisjon (finansiell-) er obligatorisk.

Rogaland Revisjon IKS utfører forvaltningsrevisjon på oppdrag fra kontrollutvalget i kommunen. Arbeidet er gjennomført i henhold til NKRF sin standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Les mer på www.rogaland-revisjon.no.

Denne rapporten er utarbeidet av forvaltningsrevisor Henrik Greve og Elin Fagerheim Bjerke under ledelse av fagansvarlig for forvaltningsrevisjon Bernt Mæland, og gjennomgått av oppdragsleder Tove Gunn Moen.

Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er krav eller forventninger som revisjonen bruker for å vurdere funnene i undersøkelsene. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak. I dette prosjektet er følgende kriterier anvendt:

Metode/datainnsamling

Tilnærmingen er basert på intervjuer med ledere og sentrale personer i bymiljø og bydrift, dokumentgransking, rutinekartlegging og observasjon/befaring.

Vi henviser til følgende kilder:

Følgende personer er intervjuet:

Anna Svihus – lekeplassinspektør
Arne Torgersen – seksjonsleder bymiljø, park og vei
Elin Bore – seksjonsleder grønt
Hans Børe Aanestad – parkforvalter
Helene Bergsland- barnerepresentant
John Olav Haraldsen – seksjonsleder prosjekt
Kjersti Ohr- leder bymiljø
Kine Olesen – landskapsarkitekt
Per Hanasand – kommunaldirektør teknisk
Rune Borsland – fagarbeider/fagansvarlig

Sveinung Sviland – leder bydrift

Eksterne (lovregler, sentrale føringer, diverse eksterne kilder)

Forskrift om systematisk helse, miljø og sikkerhet

Forskrift om sikkerhet ved lekeplasser

Produktkontrollloven

Plan og bygningsloven

Interne (Sandnes kommune)

Faktaark om lekeplassutstyr februar 2008, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

HMS-håndboken til Sandnes kommune

Informasjon tilgjengelig på www.sandnes.kommune.no

Klippeliste

Kommunale lekeplasser – oversikt 31.12.13

Kommuneplanen

Oversikt over lekeplasser som skal saneres

Oversikt over lekeplasser som skal oppgraderes

Oversikt over parker/friområder per 12.04.14

Perioderapport 2 -2014

Rammeavtale grønt og friområder 2013

Rammeavtale lekeplasser 2013

Referat driftsmøter og prosjektmøter 2014

Regnskap og budsjett for 2005-2014

Utkast til ny utenomhusnorm

Utvalgssak: Kommunale lekeplasser – prioritering sanering/oppgradering, Utvalg for tekniske saker 29.05.13.

Utvalgssak: Konsekvenser av innsparingstiltak for kommunale lekeplasser, midler til fjerning av lekeplasser, Bystyret 23.10.12

Utvalgssak: Status for sanering/oppgradering av kommunale lekeplasser, Utvalg for tekniske saker 02.10.13

Utvalgssak: Orientering om interkommunalt samarbeid vedrørende revisjon av kommunal utenomhusnorm, Utvalg for tekniske saker 11.08.14

Utvalgssak: Sikkerhetsrutiner for kommunale lekeplasser, Utvalg for tekniske saker 29.05.13.

Visuell kontroll lekeplasser for 2013

Månedlig visuell kontroll av Sandvedparken- og Stemmen lekeplass, 2014.

Vurderingskriterier og normer for tekniske planer for utenomhusanlegg i Sandnes kommune

Økonomireglement 2014

Årskontrollen for lekeplasser for 2012 og 2014

Årsrapport – resultatvurdering 2013

RAMMEAVTALE – KOMMUNALE LEKEPLASSER

2013

VEDLEGG.

- Lek 1.** Bydelsvis lekeplassoversikt med klassifisering.
- Lek 2.** Klippelister gras.
- Lek 3.** Budsjettert timefordeling på arbeidsområder 2013.
- Lek 4.** Logg for visuell tilstandkontroll av lekeutstyr og fallunderlag.

GJELDENDE LOVER OG STANDARDER

- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)
- EN-1176 og EN-1177

OMFANG.

Avtalen omfatter lekeplasser som har et anleggskort. Oppdaterte anleggskort finnes på ISY Park. Feil, endringer og forslag til forbedringer av anlegg/anleggskort meldes til forvalter.

Forventede nye lekeplasser i 2013:	Areal
• 12.11.12: 624a Kubakken kvartalslekeplass	3,6 da
Totalt	25,5 da

Lekeplasser deles i A-, B- og C-lekeplasser. Se vedlegg Lek 1. Budsjettert timefordeling på arbeidsområder brukes kun på A- og B-lekeplasser dersom ikke avtalen eller tilleggsbestillinger spesielt tar med C-lekeplasser. Se vedlegg Lek 3. Den budsjetterte timefordelingen gjelder foran arbeidsbeskrivelsene i rammeavtalen. Er det arbeidsområder som vil overskride timebudsjettet må dette tas opp med forvalter i god tid slik at arbeidstimer eventuelt kan omprioriteres.

A-LEKEPLASSER: 589 Sandvedparken lekeplass, 704 Stemmen lekeplass

Lekeutstyr og fallunderlag kontrolleres visuelt hver måned, logg føres og sendes til forvalter. Se vedlegg Lek 4.

A-feil utbedres innen 24 timer etter at feilen er oppdaget eller bestilling mottatt.

B- og C-feil utbedres innen 2 uker etter at feilen er oppdaget eller bestilling mottatt.

Lekesand suppleres når sandkasse er under halvfull.

Parkutstyr vedlikeholdes slik at funksjon ivaretas. Det gis beskjed til forvalter om ødelagt parkutstyr som det ikke er økonomisk forsvarlig å reparere.

B-LEKEPLASSER (Se vedlegg Lek 1).

Lekeutstyr/aktivitetsutstyr.

A-feil utbedres innen 24 timer etter mottatt bestilling. Oppdages A-feil i forbindelse med annet arbeid utbedres feilen umiddelbart.

B- og C-feil som skal utbedres gjennomgås i (drifts)møte og bestilles i etterkant. Fremdrift avklares før bestilling.

Parkutstyr; gjerder, benker, skilt o. l.

Ødelagt parkutstyr fjernes og erstattes, i samråd med forvalter, på lekeplasser som brukes mye.

Grøntarealer

Teksten til hvert punkt er gjeldene, koden for Norsk standard 3420 ZK er bare veiledende.

Plen. (ZK2.119) Klippes hver 2. eller hver 3. uke fra midten av mai til midten av september, maksimalt 8 ganger. Veiledende grashøyde er mellom 100 og 170 mm. Kun lekeplasser som er beskrevet i vedlegg Lek 2 skal klippes.

Grasbakke. (ZK2.213) Slås 2 ganger i vekstsesongen. Første slått før St. Hans og andre slått i begynnelsen av august. Kun lekeplasser som er beskrevet i vedlegg Lek 2 skal klippes.

Busker. (ZK2.5199) Buskfelt som er trafikkfarlige eller vokser inn i sikkerhetssoner på lekeplasser i 4 bydeler beskjæres kraftig senhøstes. Utfører leverer liste på hvilke lekeplasser som må beskjæres innen 15. oktober. (ILD kommer med tilbakemelding på hvilke fire bydeler som skal tas og hvilke bydeler som skal tas de neste årene slik at dette er beskrevet i rammeavtalen)

Trær. (ZK2.759, ZK2.769) Trær eller greiner som utgjør en fare for mennesker fjernes på lekeplasser i de 4 samme bydeler som buskfelt beskjæres.

C-LEKEPLASSER (Se vedlegg Lek 1)

Skal ikke vedlikeholdes.

RAMMEAVTALE – PARKER & FRIOMRÅDER

2013

VEDLEGG.

Bydelsvis anleggsoversikt med klassifisering.
Anlegg i sentrumssamarbeidet.
Oversikt over lekeutstyr i friområder.
Logg for visuell tilstandkontroll av lekeutstyr og fallunderlag.
Rutiner for kontroll/vedlikehold av skateanlegg.
Klippelister gras.
Rutiner for kontroll/vedlikehold av renseparken i 220 Sandvedparken Sør og dammen i 227 Sørbøtunet grøntanlegg.
Budsjettert timefordeling på arbeidsområder 2013.
Urne, ampel og blomsterbøtte plasseringer for blomsterabonnenter

OMFANG.

Avtalen omfatter parker og friområder som har et anleggskort. Oppdaterte anleggskort finnes på ISY Eiendom Park. Feil, endringer og forslag til forbedringer av anlegg/anleggskort ønskes rapportert til parkforvalter.

Forventede nye anlegg i 2013:

	Areal
• 20.10.12: 286 Skaarla Amfi støyvoll	1,0 da

Totalt	4,0 da
---------------	---------------

Anleggene deles inn etter skjøtselsstandard A, B eller C. Se vedlegg Park 1. Budsjettert timefordeling på arbeidsområder, vedlegg Park 8, brukes kun på anlegg med A og B standard dersom ikke avtalen eller tilleggsbestillinger spesielt tar med anlegg med C standard. Den budsjetterte timefordelingen gjelder foran arbeidsbeskrivelsene i rammeavtalen. Er det arbeidsområder som vil overskride timebudsjettet må dette tas opp med parkforvalter i god tid slik at arbeidstimer eventuelt kan omprioriteres.

Prioriterte grøntanlegg i sentrum er beskrevet i tabellen under.

160 Gamlehjemsparken	153 Øglændsparken	Rådyrplassen*
161 Pottemakeren*	155 Ruten parken*	Rabatter ved/i Langgata*
147 Rimi-rabatten*	156 Kirkeparken	Rabatter i St Olavs gate*
148 1. Mai plassen	171 Oalsgt. sittepl.	Rabatter Olav V's plass*
149 Elveplassen	279 Havnegata friområde	

*Faktureres sentrumsprosjektet

Grøntanleggene som er merket med stjerne er et samarbeid innen seksjon Park og vei. Se kart vedlegg Park 2. Materialfakturaer merkes "Sentrumsprosjektet". Maskintimer og

arbeidstimer føres på sentrumsprosjektet og internfaktureres månedlig. Alle fakturaer sendes parkforvalter.

ALLE PARKER OG FRIOMRÅDER.

Planlegging

Planteplan for masseplantinger av blomsterløk/vårblomster utarbeides i samråd med parkforvalter innen 10. juni for disse stedene:

		Rabatter	ved/i
148 1. Mai plassen	156 Kirkeparken (2 bed)	Langgata*	
149 Elveplassen	171 Oalsgt. sittepl. (Lillys plass)	Gandsparkene	

*Faktureres sentrumsprosjektet

Planteplan for supplering av blomsterløk i samplantinger med stauder utarbeides i samråd med parkforvalter innen 10. juni for disse stedene.

		Rabatter	Olav	V's
161 Pottemakeren	156 Kirkeparken	plass*		
153 Øglændsparken	Midtrabatt Oalsgaten	Rådyrplassen*		
Staufelt Bruelandsenteret				

*Faktureres sentrumsprosjektet

Planteplan for utplantingsplanter utarbeides i samråd med parkforvalter innen 25.oktober for disse stedene:

		Rabatter	ved/i
148 1. Mai plassen	156 Kirkeparken	Langgata*	
149 Elveplassen	171 Oalsgt. sittepl. (Lillys plass)	153 Øglændsparken	

*Faktureres sentrumsprosjektet

Blomsterurner

Vår- og sommerblomster plantes i 2 store urner Kartevollsplass og rundkjøring Kartevollsplass og 4 små urner i Kirkeparken samt 1 stor urne utenfor representasjonsboligen på Skeianetunet. Urnen på Høletorget plantes med vårblomster. Urnene utplasseres innen 15. april. Skjøselsnivået for utplantingsplantene skal være som beskrevet under "A-STANDARD". Blomsterurner tas inn for vinteropplag og rengjøres når blomstringen er over.

Trepleie og vegetasjonsrydding.

Utføres i desember til og med mars med unntak av hekkklipping og ved behov på grunn av sikkerhetsmessige årsaker.

Vegetasjon som er innvilget felt i søknader om trefelling/vegetasjonsrydding og som av sikkerhetsmessige årsaker ikke kan felles av søker, felles av utfører etter mottatt driftsbestilling. Oppryddingen står søker for. Der søker ikke rydder opp etter seg må dette gjøres av utfører etter mottatt tilleggsbestilling. Alle kostnader kommunen har i samband med oppryddingen fakturerer utfører søkeren av trefelling/vegetasjonsryddingen.

Hogge et smalt og symmetrisk juletre som ferdig monter blir ca 7 meter. Treet monteres i fotfestet ved Gamlatorget innen det tidspunkt Sandnes Sentrum AS angir slik at de får tid

nok til å sette på lysene. Treet tas ned over nyttår etter beskjed fra Sandnes Sentrum AS om at de har tatt ned lysene. Kostnadene faktureres sentrumsprosjektet.

Parkutstyr; Paviljong, gjerder, benker, bossdunker, blomsterurner, skilt o. l.

Apparatene i trimparken kontrolleres og repareres en gang i måneden.

Årlig visuell kontroll av paviljongene i 156 Kirkeparken og 220 Sandvedparken Sør samt grindabygget på 409 Ulsneset friområde utføres innen 1. april. En kortfattet statusrapport med forslag til eventuelle nødvendige utbedringer leveres parkforvalter innen samme tidsfrist.

Annet parkutstyr vedlikeholdes slik at funksjon ivaretas. Det gis beskjed til parkforvalter om ødelagt parkutstyr som det ikke er økonomisk forsvarlig å reparere.

- Benker, bossdunker og blomsterbøtter lagerføres. Disse byttes ut med ødelagt utstyr som eventuelt repareres i vinterhalvåret. (Brunt royal impregnert trevirke foretrekkes) Benker festes i undergrunnen der dette er hensiktsmessig.
- Skilt renholdes/høytrykkspyles dersom informasjonen på skiltet vanskelig kan oppfattes.
- Gjerder, porter og sluser skal være uten skader og/eller mangler som kan føre til personskade eller til at hensikten med dem faller bort. Fornyinger og reparasjoner gjøres fortløpende i slike tilfeller.

Lekeutstyr, skateanlegg og spesialanlegg

A-feil utbedres innen 48 timer etter mottatt bestilling. Oppdages A-feil i forbindelse med annet arbeid utbedres feilen umiddelbart.

B- og C-feil som skal utbedres gjennomgås i (drifts)møte og bestilles i etterkant. Fremdrift avklares før bestilling.

Alt lekeutstyr i friområder fjernes når det ikke er økonomisk forsvarlig å reparere utstyret.

Lekesand kontrolleres og suppleres/skiftes etter behov innen 1. august.

Skateanleggene på 154 Varatun gård friområde, 155 Ruten-parken, 415 Myrå nærmiljøanlegg og ved Lura bydelshus kontrolleres og vedlikeholdes i henhold til vedlegg Park 5. Soping av anleggene utføres innen 1. mai.

Sommerbelegget på plastisbanen på Ruten legges oppå plastisen innen 1. mai og fjernes innen 15. november. Plastisen høytrykkspyles etter at sommerbelegget er fjernet. Plastisbanen sjekkes 2 ganger i uken og spyles og svabres ved behov. Sommerbelegget på plastisbanen på Ruten kontrolleres en gang i uken samt søppel fjernes. Utgiftene føres på sentrumsprosjektet.

Sandvolleyballbaner og balløkker

Sandvolleyballbanene i anleggene opplistet under, freses, sand etterfylles og nett henges opp innen 1. mai. Etter bladfall tas nett ned og banene rakes for løv og kvister.

137	Myklaberget	230	Traneveien friområde	415	Myrå
	balløkke				Nærmiljøanlegg
177	Kjærholen friområde	237	Håbafjell	432	Kyrkjevollan
	vedlikeh av naboer		Nærmiljøanl.		Friomr.
		279	Havnegata		
195	Stokkalandsvatnet		Friområde		

	405	Stemmen	Park***
		vedlikeholdes	av
223	Bruelandparken***	volleyballklubb	

*** har 2 stk sandvolleyballbaner

Nett på sandvolleyballbaner og balløkker utbedres/nye monteres dersom de er ødelagt.

Balløkker sloddes og kantslått utføres ved etterspørsel og vil være en driftsbestilling.

Fontener, vanningsystemer, overflatevann og drenering

Tekniske installasjoner til overflatevann- og drenering vedlikeholdes kun ved behov. Renseparken i 220 Sandvedparken Sør og dammen i 227 Sørbøtunet grøntanlegg vedlikeholdes ihht. vedlegg Park 7.

Fontener og vanningsystemer skal vedlikeholdes slik at funksjonen ivaretas. Vann- og strømmålere leses av når skjema for disse sendes ut.

Fontenene i 156 Kirkeparken, 405 Stemmen og Fontenepuppen åpnes 1.mai og stenges 15. oktober. Overhales etter stenging.

Is måles på 195 Stokkalandsvatnet og 238 Bråsteinsvatnet og varsles med skilt "usikker is" inntil isen er trygg (13 cm tykk). Alle måleresultatene legges ut på kommunens hjemmeside i lag med de andre stedene som måles. 405 Stemmen måles ikke, men skilt om usikker is utplasseres når isen har lagt seg.

Gang- og kjørearealer

Gang- og kjørearealer vedlikeholdes slik at funksjon og sikkerhet ivaretas. Utbedringer på gangarealer skal ha høy kvalitet slik at kvaliteten blir langvarig. I bratte bakker bør det brukes Røynebergmasse (0-11 mm).

Flom over G/S - vei og turvei langs Storåna fra mandag til fredag varsles med de nærmeste fastmonterte skiltene. Parkforvalter og overordna beredskapsvakt orienteres. Overordna beredskapsvakt har flomvarslingsansvaret lørdag og søndag og orienteres på fredag viss vannstanden er høy og det forventes mer nedbør.

Disse gangarealene brøytes og strøs etter kommunalteknisk standard tilsvarende 1. prioritet G/S-vei.

	405	Stemmen	-
Gandsparkene		Maudlandsvn.	

Renhold og avfallshåndtering

Omfatter vasking, feiing, spyling, samt fjerning av graffiti og tagging av utstyr, installasjoner, konstruksjoner og diverse flater etter behov.

Avfallsbeholdere tømmes etter behov.

Avfall i Storåna fjernes før 1. mai hvert oddetallsår. Ved store mengder avfall i partallsår vurderes det i samråd med parkforvalter om avfall enkelte steder må fjernes.

Befaringer/inspeksjone.

Bestiller eller utfører kan ved behov innkalle til fellesbefaringer/inspeksjoner av mye brukte anlegg og/eller problemanlegg.

A-STANDARD: 153 Øglendsparken, 156 Kirkeparken

Teksten til hvert punkt er gjeldene, koden fra Norsk standard 3420 ZK er bare veiledende.

- h) Plen. (ZK2.112) Graset skal ha sunn vekst hele vekstsesongen. Grashøyden skal være mellom 50 og 120mm. Graset høyde inntil trær, sokler, murer stolper o.l. skal ha samme høyde som graset på tilgrensende flater. Avklipp skal ikke ligge i klumper. Ugras skal ikke prege helhetsinntrykket. Kanter langs bed gangarealer stikkes i midten av juli. Søkk og sår i plenene fylles i med jord og tilsås.
- i) Utplantingsplanter. (ZK2.34--2) Utplantingsplanter gjødsles og vannes regelmessig og fjernes når de ikke lenger har pryddverdi. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingene, samt rotugras, skal ikke forekomme. Vårblomster plantes innen 15. april. Sommerblomster plantes innen 15.juni. Blomsterløk settes innen utgangen av oktober.
- j) Stauder. (ZK2.41-2) Stauder skjæres ned tidlig vår før de har startet veksten og gjødsles med "Helgjødsel". Det skal ikke oppstå vekststagnasjon. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingene, samt rotugras, skal ikke skjemme helheten vesentlig. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Kanter skal ha en jevn og presis linjeføring.
- b) Busker. (ZK2.51-3) Det skal ikke oppstå vekststagnasjon. Formede busker og hekk skjæres årlig slik at formen opprettholdes på sikt. Døde og betydelig skadde busker fjernes årlig. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom buskplantingen skal ikke skjemme helheten vesentlig.
- k) Busker, stauder og utplantingsplanter erstattes fortløpende. Kompost/bark som ugrasdekke i bed etterfylles vår og høst dersom jord/filterduk kommer til syne.
- l) Trær. (ZK2.71-3, ZK2.72-3, ZK2.751 periodisk beskjæring: kronerensking) Trær skal ha en vekst som er normal for arten. Rot - og stammeskudd skal fjernes årlig. Tre i etablerings- og oppbyggingsfasen beskjæres slik at veksten blir stimulert til å danne gode, sunne trær med god kronestruktur tilpasset lokaliteten. Nyplantede trær vannes ved behov og i samråd med parkforvalter de to første vekstsesongene. Oppbinding fjernes senest etter to vekstsesonger. I samråd med parkforvalter beskjæres store trær for å gi lys og rom til arvtakere og for å hindre at utgjør en fare for mennesker eller eiendom.
- m) Parkutstyr skal holdes i god stand og være ensartet.

Til 17. mai skal 156 Kirkeparken fremstå som velholdt. Det betyr blant annet at søppel og greiner på bakken er fjernet og gresset klippet. Scenen som blir satt opp pyntes og kostnadene med scenepyntingen faktureres Kultur v/ Kjersti Rui Nygard.

B-STANDARD: Kultiverte parker og friområder (se vedlegg Park 1).

Teksten til hvert punkt er gjeldene, koden for Norsk standard 3420 ZZ er bare veiledende.

- a) Plen. (ZK2.119) Graset klippes hver 2. eller hver 3. uke og skal ha en høyde på mellom 100 og 170 mm. Kun anlegg som er beskrevet i vedlegg Park 6 skal klippes. Gras ved/under benker skal ikke overstige 300 mm.

- c) Grasbakke. (ZK2.213) Graset skal slås 2 ganger i vekstsesongen. Første slått før St. Hans og andre slått i begynnelsen av august. Kun anlegg som er beskrevet i vedlegg Park 6 skal slås.
- d) Utplantingsplanter. (ZK2.34--2) Utplantingsplanter gjødsles og vannes regelmessig og fjernes når de ikke lenger har pryddverdi. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingen, samt rotugras, skal ikke forekomme. Blomsterløk settes innen utgangen av oktober.
- e) Stauder. (ZK2.41-2) Stauder skjæres ned tidlig vår før de har startet veksten og gjødsles med "Helgjødse". Det skal ikke oppstå vekststagnasjon. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom plantingen, samt rotugras, skal ikke skjemme helheten vesentlig. Sopp, skadegjørere og hærverk skal ikke skjemme pryddverdien vesentlig. Kanter skal ha en jevn og presis linjeføring.
- f) Busker. (ZK2.51-9) Hvert tredje år vurderes kraftig beskæring. Ugras som vokser i randsonen eller gjennom buskplantingen i "prioriterte grøntanlegg i sentrum" skal ikke skjemme helheten vesentlig. I resterende grøntanlegg skal ikke ugras utkonkurrere plantingen eller hemme buskenes vekst betydelig. Pilelabyrinten flettes hvert år på høsten etter bladfall og skudda er modne.
- g) Trær. (ZK2.71-3, ZK2.72-3) Trær skal ha en vekst som er normal for arten. Rot - og stammeskudd fjernes årlig på trær som står på steder der dette er naturlig å gjøre. Beskæring foretas slik at veksten blir stimulert til å danne gode, sunne trær med god kronestruktur tilpasset lokaliteten. Nyplantede trær vannes ved behov og i samråd med parkforvalter de to første vekstsesongene. Oppbinding fjernes etter to vekstsesonger dersom ikke forholdene på stedet krever lenger oppbinding.
- h) Trær. (ZK2.759, ZK2.769) Trær eller greiner fjernes dersom de utgjør en fare for eiendom eller mennesker som oppholder seg på turveier eller andre tilrettelagte steder.

C-STANDARD: Naturlike friområder (se vedlegg Park 1).

- a) Grasbakke klippes unntaksvis. Kun anlegg som er beskrevet i vedlegg Park 6 skal klippes.

Rogaland Revisjon IKS

Lagårdsveien 78
4010 Stavanger

Tlf 40 00 52 00
Faks 51 84 47 99

www.rogaland-revisjon.no